

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
20. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA ARTILERIJE**

ZAKLJUČNA NALOGA

MANEVRSKA STRUKTURA NARODNE ZAŠČITE

Kandidat - slušatelj: naddesetnik, Mitja Mežner

Mentor: VVU XIII dr. Valerija Bernik

Postojna, avgust 2009

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

Slovenska vojska

Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje
Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

MANEVRSKA STRUKTURA NARODNE ZAŠČITE

Kandidat - slušatelj: naddesetnik, Mitja Mežner

Mentor: VVU XIII dr. Valerija Bernik

Postojna, avgust 2009

Engelsova ulica 15, 2111 Maribor
Telefon: 02 332 2227, fax: 02 332 1035, e-pošta: pdriu@mors.si
Identifikacijska št. za DDV: (SI) 47978457, MŠ: 5268923, TRR: 01 100-6370191114

POVZETEK:

Naloga preučuje vlogo, pomen Manevrske strukture narodne zaščite, ki je bila prva sodobna, organizirana in izključno slovenska oborožena sila katere glavni namen je bil preprečitev izvajanja sramotnega ukaza o razorožitvi Teritorialne obrambe Republike Slovenije. V primeru posredovanja zveznih oblasti že v letu 1990, pa bi po potrebi z orožjem zavarovala interese Republike Slovenije.

Pravno podlago za nastanek organizacije se našli znotraj že obstoječe Jugoslovanske zakonodaje v obliki že do takrat poznane Narodne zaščite, kajti vsi glavni položaji na Republiškem štabu Teritorialne obrambe so bili zasedeni z jugoslovanskimi oziroma pro jugoslovanskimi častniki, ki takšne organizacije zagotovo ne bi podprli. Zaradi tega so morali ustanoviti vzporedno organizacijo, ki je morala delovati v popolni tajnosti. Sprejeli so svoje dokumente od katerih je zagotovo najpomembnejša direktiva MSNZ in ob odlični organizaciji razprostrli svojo mrežo po celotni Sloveniji. Ravno odločna akcija MSNZ je kljub kratkemu obstoju omogočila zavarovanje slovenskega orožja in je pokazala odločnost in podporo demokratičnim prizadevanjem. Trdimo lahko, da duh MSNZ še vedno živi saj se je najprej neposredno podredila v Teritorialno obrambo, ta pa se je kasneje preoblikovala v Slovensko vojsko.

Ključne besede: Manevrska struktura Narodne zaščite (MSNZ), Teritorialna obramba (TO), Jugoslovanska ljudska armada (JLA)

SUMMARY:

This work presents the role and importance of Manoeuvre Structures of National Protection, the first modern, organized and purely Slovenian armed force whose main purpose was to prevent execution of shameful order of disarmament of Slovenian Territorial defence. In the event of intervention from federal authorities in year 1990 they would protect the interests of the Republic of Slovenia.

Legal foundations for the formation of organisation was found in Yugoslavian legislation under existing National Protection. Namely all commanding roles in Territorial Defence were occupied by Yugoslavian officers and they would not support this new organization. Therefore a new organisation had to be formed that operated in complete secrecy. They had to prepare new documents of which the most important one was the directive of Manoeuvre Structures of National Protection. Through some great work the organizers spread out the network all over Slovenia. And thanks to this decisive action they were able to protect Slovenian arms and other military equipment. We can say that the spirit of Manoeuvre Structures of National Protection is still alive today because they grew into the Territorial Defence (after the Slovenian officers took over) and Territorial Defence was later transformed into Slovenian Army.

Key words: Manoeuvre Structures of National Protection (MSNZ), Territorial Defence (TO), Yugoslav People's Army (JLA)

KAZALO

POVZETEK:	III
SUMMARY:	III
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	2
1.3 METODE DELA	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE	2
2 ZGODOVINSKO OZADJE ZA NASTANEK MANEVERSKE STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE	3
2.1 TERITORIALNA OBRAMBA REPUBLIKE SLOVENIJE	4
2.1.1 Nastanek Teritorialne obrambe	4
2.1.2 Organiziranost Teritorialne obrambe	4
2.1.3 Razoroževanje Teritorialne obrambe	5
3 PROJEKT MSNZ	7
3.1 ZAČETEK MSNZ	7
3.2 ZAKONSKA PODLAGA ZA NASTANEK IN DELOVANJE MSNZ	7
3.3 SPREJEM DIREKTIVE MSNZ	9
3.4 POKRAJINSKI IN OBČINSKI ŠTABI MSNZ	14
3.4.1 Pokrajinski štab MSNZ Ljubljana - Mesto	14
3.4.2 Pokrajinski štab MSNZ Gorenjska	15
3.4.3 Pokrajinski štab MSNZ Dolenjska	16
3.4.4 Pokrajinski štab MSNZ Ljubljana-Okolica	17
3.4.5 Pokrajinski štab MSNZ Vzhodnoštajerske pokrajine	17
3.4.6 Pokrajinski štab MSNZ Zahodnoštajerske pokrajine	17
3.4.7 Pokrajinski štab MSNZ Južnoprimorske pokrajine	18
3.4.8 Pokrajinski štab MSNZ Severnoprimorske	18
3.4.9 MSNZ Pomurje	18
3.4.10 MSNZ Zasavje	19
3.4.11 MSNZ Posavje	19
3.4.12 MSNZ Koroška	20
3.4.13 MSNZ Notranjska	20
3.5 MSNZ 30. RAZVOJNA SKUPINA	20
3.6 KONEC PROJEKTA MSNZ	21
4 ZGODOVINSKI INTERVJU	22
5 ZAKLJUČEK	26
LITERATURA:	29
VIRI:	29
SEZNAM SLIK IN TABEL:	30
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC:	30
PRILOGE:	31
Priloga 1: Ukaz za pregled skladiščnih objektov in skladiščnih sredstev zunaj kompleksa JLA, št.16/4-90.	31
Priloga 2: Ukaz za hranjenje oborožitve in streliva TO št. SZ 625/1-90.	33
Priloga 3: Odločba o imenovanju načelnika narodne zaščite št.0001-1-Z-2/13-90	35
Priloga 4: Direktiva načelnika narodne zaščite Republike Slovenije za demonstracijsko, delno ali popolno uporabo Maneverske strukture narodne zaščite	36
IZJAVA O AVTORSTVU:	43

1 UVOD

V zaključnem delu naloge Šole za častnike, bom obravnaval Manevrsko strukturo narodne zaščite (MSNZ).

Projekt Manevrske strukture je začel nastajati 17. maja 1990, torej v času prizadevanj po večji avtonomiji Slovenije, kot spontan odpor proti ukazom jugoslovanske armade o odvzemu orožja takratni republiški Teritorialni obrambi (TO), ki je bil izdan 15. maja in katerega je po navodilih zveznih oblasti izvajal general Ivan Hočevar. Projekt odvzema orožja je potekal tajno, tako da o njem niso obvestili republiškega vodstva in je imel za cilj popolno razorožitev TO. MSNZ je bila slovenska organizacija, katere namen je bil vzpostaviti temeljev za nastanek obrambnih sil republike Slovenije, ter tudi za zagotovitev materialnih in tehničnih pogojev za poznejšo obrambo pred vojaško agresijo jugoslovanske armade v osamosvojitveni vojni leta 1991. Za delo MSNZ je bil odločilen datum 7. september 1990, ko so Janez Janša, Igor Bavčar, Tone Krkovič, Vinko Beznik ter Jože Kolenc, na Pristavi nad Stično določili njen načrt delovanja, tako je bil sprejet dokument za vojaško zavarovanje slovenskih prizadevanj po večji samostojnosti znotraj federacije. Skrivna in dobro organizirana akcija je omogočila poznejši nastanek oborožene formacije z dvajset tisoč pripadniki, ki je ob tesnem sodelovanju s posebnimi enotami takratne slovenske milice lahko uspešno zaščitili ukrepe slovenske republike znotraj SFRJ vse do njene osamosvojitve. MSNZ je bila torej zelo pomembna pred in med vojno za suverenost Slovenije.

Pri obravnavi temi bom v uvodu proučil in obrazložil pojem MSNZ, v osrednjem delu navedel povode in razloge, za nastanek MSNZ, način delovanja celotnega projekta ter tesne povezanosti s TO Slovenije, vzporedno s katero je prišlo do ustanavljanja štabov narodne zaščite. Predstavil bom zakonske podlage za organizacijo, poudarek bo predvsem na direktivi in ostalih aktih, ki jih bom skušal pridobiti. Predstavil bom strukturo MSNZ, obrambno pripravo na osamosvojitve Slovenije in vlogo celotnega projekta pri tem ter konec projekta MSNZ, oziroma preoblikovanje in podreditev v TO po prevzemu vodilnih položajev v slovenske roke. Zadnji del zaključnega dela Šole za častnike pa bo vseboval rezultate proučevanja in analize projekta MSNZ ter potrditev, oziroma zavrnitev hipotez, ki sem si jih zastavil in jih bom v nadaljevanju uvoda tudi predstavil.

Naloga bo vseboval tudi zgodovinski intervju, z vidnim pripadnikom MSNZ Albinom Mikuličem, ki je tudi pisec knjige o MSNZ in je po mojem mnenju eden najbolj kompetentnih za podajanje odgovorov, na vprašanja, ki so se mi porajala med nastajanjem tega dela.

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Za predmet preučevanja sem se odločil iz dveh razlogov, in sicer zaradi skrivnostnosti celotne akcije, saj je projekt še vedno zavil v tančico skrivnosti. Vpogled v celotno delovanje je imela le peščica ljudi, zato so podrobnosti manj znane širši javnosti. Drugi razlog je osebne narave, saj je oče veteran vojne za Slovenijo in me je že v mladosti zanimalo ozadje osamosvojitvene vojne, dogajanje pred, med po njej.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen zaključnega dela je podrobneje preučiti vlogo, organiziranost, namen ter preoblikovanje projekta MSNZ, ki ima za zgodovino komaj polnoletne države velik pomen.

Cilj preučevanja je preučiti mesto, vlogo in pomen ter organiziranost MSNZ skozi čas od njenega nastanka pa do konca projekta MSNZ.

Pri preučevanju in raziskovanju MSNZ sem si zastavil dve delovni hipotezi in sicer:

- MSNZ je odločilno pripomogla pri osamosvojitvi Slovenije.
- MSNZ je zameetek Slovenske vojske.

1.3 METODE DE LA

Zaključno nalogo sem metodološko obdelal z vsebinsko analizo primarnih in sekundarnih virov. Primarne vire predstavljajo direktiva ter zakonski akti, ki predstavljajo temelj za nastanek in organizacijo ter delovanje MSNZ. Uporabljeni sekundarni viri so knjige, strokovni članki iz časopisov in revij ter dostopni spletni viri. Omenjene vire dopolnjuje zgodovinska in politična analiza tedanjih razmer in povodov za njen nastanek, ki sem jo pridobil s pomočjo izvedbe strukturiranega zgodovinskega družboslovnega intervjuja s pol zaprtimi vprašanji, z nadporočnikom Albinom Mikuličem, ki je dober poznavalec omenjene teme. S pomočjo izvedenega intervjuja sem prešel na konkretno raven raziskave študije primera MSNZ.

S pomočjo navedenih metod in načinov raziskovanja sem poizkušal raziskati povezavo med MSNZ in vojno za suverenost Slovenije ter začetkom Slovenske vojske.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Zaključna naloga je sestavljena iz petih poglavij. Prvi del zaključnega dela predstavlja uvod, ki je sestavljen iz štirih podpoglavij v katerih opisujem izhodišče, namen, cilje in metode dela. V drugem delu predstavljam zgodovinsko ozadje za nastanek MSNZ povdarek je predvsem na Teritorialni obrambi. Osrednji del naloge govori o nastanku, zakonski podlagi, delovanju projekta MSNZ s povdarkom na delovanju pokrajinskih štabov. Četrto poglavje sestavlja zgodovinski intervju z nadporočnikom Albinom Mikuličem. Zadnje poglavje vsebuje zaključek z lastnimi ugotovitvami in sklepi.

2 ZGODOVINSKO OZADJE ZA NASTANEK MANEVERSKE STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE

Po smrti Josipa Broza Tita, ki je se zgodila ravno v času, ko se je pojavila tako imenovana kriza komunizma so se začela razvijati reformistična gibanja za osamosvojitve Slovenije od Jugoslavije. K razvoju teh gibanj so pripomogli številni dejavniki, ki so nastopili v svetu in tudi pri nas (npr. izboljšanje odnosov med ZDA in Sovjetsko zvezo, ekonomska kriza v Jugoslaviji ter padec Berlinskega zidu konec osemdesetih). Dobro osnovo za lažji nastanek demokratičnih gibanj je predstavljala samoupravna oblika komunizma v Jugoslaviji, ki je bila v primerjavi z ostalimi avtoritarnimi sistemi po svetu blažja. Zaradi samoupravnega sistema so bile bolj dostopne tuje literature in ostalo gradivo, tako so številne ideje lažje krožile (Repe, 2001, str.8).

Leta 1988 in 1989 so začele nastajati opozicijske stranke, katerih programi so imeli enotno zahtevo po samostojni in neodvisni Republiki Sloveniji. Prav tako so imele skrajno kritičen odnos do tedanje jugoslovanske oblasti in željo po povezovanju z zahodom. Oblasti so se trudile prestrašiti voditelje novo nastalih strank, toda ideje so že zaživele in slovensko javno mnenje je bilo povsem naklonjeno samostojni in neodvisni Republiki Sloveniji. Istočasno pa sta odmevala tudi proces proti četverici (31. maj 1988) in Majniška deklaracija slovenskih intelektualcev. Podpisniki deklaracije so bili Društvo slovenskih pisateljev, Slovenska demokratična zveza, Slovenska kmečka zveza, Slovensko krščansko socialno gibanje in Socialdemokratska zveza Slovenije naknadno pa sta jo podpisali še Univerzitetna konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije ter Društvo slovenskih skladateljev slovenskega naroda. Glavna ideja majniške deklaracije je bila samostojna in neodvisna slovenska država (Mikulič, 2005, str. 5-11). Razmere so na začetku 1990 pripeljale vojaški vrh v skrajno negotovost, kako se odzvati na nemire na Kosovu. Številne novonastale nacionalne stranke v republikah, ki so zahtevale izvedbo večstrankarskih volitev, so videle edino rešitev v uvedbi izrednih razmer.

Stvari so se zaostrovale do te meje, da je takratni jugoslovanski minister za obrambo Veljko Kadijević, na seji 20. februarja 1990 dejal, da so pred državljansko vojno, ki jo je na vsak način potrebno preprečiti. Armada je ponovno analizirala razmere 3. aprila na seji Zveznega predsedstva, kjer so izrazili strah pred zmago demokratičnih sil in vplivom zahoda predvsem Nemčije, ZDA, Italije in Avstrije ter zahtevali razglasitev demokratičnih volitev v Sloveniji in na Hrvaškem za neustavne.

Predsedstvo je sprejelo veliko število konkretnih ukrepov, tako je vojska na »kriznih območjih« izvajala zastraševalne manevre, zaradi česar je Veljko Kadijević obiskal Slovenijo in Hrvaško. Vojska je v skladu z določili s seje 3. aprila hotela neposredno vplivati na volitve. Tako so v Mariboru vložili obtožnico proti Jožetu Pučniku uradno zaradi žaljenja Jugoslovanske ljudske armade (JLA) (da niso sposobni braniti državo pred sovražnikom, da ubija otroke, dušijo gospodarstvo ...). Vendar je bila ta obtožnica kontraproduktivna, saj jo je mariborski tožilec ovrgel, Pučnikovem Demosu pa se je dodatno zvišala priljubljenost pri slovenski javnosti (Repe, 2002, str. 236-237).

Ker oblasti z dotedanji ukrepi niso dosegle zastavljenih ciljev zastraševanja je general Kadijević 26. aprila odšel na sestanek k bodočemu predsedniku Predsedstva Jugoslavije, Joviću, kjer je izrazil svoje ugotovitve glede želje po uničenju komunizma v Jugoslaviji s strani zahodnih sil. Poudaril je tudi, da je potrebno na Kosovu, v Sloveniji in na Hrvaškem v najkrajšem času zagotoviti nadzor. Strinjala sta se, da bo težko doseči podporo v skupščini za takšne ukrepe, saj bi jih morale potrditi Srbija, Bosna in Hercegovina ter Črna gora. Ko je Jovič 15. maja 1990 prevzel mesto predsednika predsedstva Socialistične federativne

republike Jugoslavije (SFRJ), če sklepamo po njegovem uvodnem govoru, navidezno zavela politika dialoga in konsenza, saj je rekel, da lahko vsakdo, ki ne želi biti v Jugoslaviji odide iz federacije, vendar je pred tem potrebno sprejeti zakon o odcepitvi. V resnici pa sta z Kadrijevičem želela čim prej izvesti dogovorjen načrt iz 26. aprila. Tako so že naslednji dan (16. maja) obravnavali gradivo Sveta za varstvo ustavne ureditve in ga tudi sprejeli (Repe, 2002, 238-239).

V Sloveniji so zelo hitro reagirali na sprejete ukrepe in v sporočilu za javnost zapisali, da je predsedstvo SFRJ sprejelo oceno samovoljno, brez posveta z republikami in na način, ki je spominjal na neke druge čase, za katere so bili mnenja, da so že stvar preteklosti. Isto poročilo je vsebovalo tudi ugotovitev, da ni utemeljene osnove za ocene predsedstva SFRJ o spodkopavanju ustave Jugoslavije. Vse ustavne spremembe v Sloveniji so bile zakonite, kar je potrdilo tudi ustavno sodišče. Glede prihodnosti Republike Slovenije v Jugoslaviji, pa se bodo državljani sami odločili na referendumu, katerega izid bo za Republiko Slovenijo obvezujoč, kot je v navadi v demokracijah. Armadni vrh se na vse to ni kaj prida odzval in je nadaljeval s svojimi ukrepi, tako so 16. in 17. maja začeli izvajati ukaz načelnika generalštaba o razorožitvi TO in prenosu orožja v vojaška skladišča. Prav ta ukaz je bil osnova za začetek Manevrske strukture narodne zaščite (Repe, 2002, str. 240-241).

2.1 TERITORIALNA OBRAMBA REPUBLIKE SLOVENIJE

2.1.1 Nastanek Teritorialne obrambe

Korenine nastanka TO segajo v leto 1968, ko so takratni dogodki (praška pomlad) na Češkoslovaškem zaskrbeli tudi Jugoslavijo, saj si niso želeli podobnih dogodkov na svojem ozemlju. Ustanovitev Teritorialne obrambe je bila tudi poizkus zadostitve željam jugoslovanskih republik, zlasti Slovenije in Hrvaške, po vrnitvi vsaj delno samostojne vojaške organizacije (po Švajncer, 1992, str. 12). Ustanovitev je bila zelo dobro sprejeta, za njeno opremljanje so namenili veliko sredstev. Glavno besedo pri izbiri orožja in organizaciji je še vedno imel Beograd, ki si ni želel, da bi iz teritorialnih obramb nastale republiške vojske, zaradi česar so zvezne oblasti vztrajno zavirale razvoj. V končni fazi pa so demokratični procesi v Sloveniji pripeljali do poizkusa popolne razorožitve Teritorialne obrambe (Švajncer, 1992, str. 12).

2.1.2 Organiziranost Teritorialne obrambe

Od leta 1976, ko sta bila sprejeta republiška zakona o splošni ljudski obrambi in Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah, je prišlo v Teritorialni obrambi do velikih sprememb. Glavni štab Socialistične Republike Slovenije za splošni ljudski odpor se je preimenoval v Republiški štab za Teritorialno obrambo (RŠTO), conski štabi so postali pokrajinski štabi (PŠTO). Tako je iz šestih conskih štabov nastalo dvanajst pokrajinskih, in sicer: gorenjski, celjski, koroški, vzhodnoštajerski, prekmurski, zasavski, posavski, dolenski, notranjski, južnoprimorski, severnoprimorski, ljubljanski ter Mestni štab TO Ljubljana mesto. Pri republiškem štabu TO je bila imenovana tudi 27. zaščitna brigada TO. Stalna sestava pa se je od leta 1982 imenovala 30. razvojna skupina. Na občinski ravni je bilo organiziranih 62 občinskih štabov ki so v skladu s svojimi pristojnostmi ustanavljali ter organizirali enote za splošni ljudski odpor, urejali organizacijska in kadrovska vprašanja ter skrbeli za opremljanje,

urjenje in borbeno pripravljenost enot. V konkretnih številkah iz leta 1990, je bilo zaposlenih 45 aktivnih pripadnikov TO in 420 rezervnih. V enote TO je bilo na vpoklic razporejenih približno 75.000 rezervistov (Mikulič, 2005, str. 31-32). Ob tem ne gre prezreti dejstva, da so bili vsi aktivni pripadniki postavljeni s strani JLA, pri njihovi izbiri je bil pomemben dejavnik lojalnost Jugoslaviji.

V 80. in 90. letih 20. stoletja se je Teritorialna obramba zelo dobro izurila, a kaj ko so večinoma razpolagali z zastarelo pehotno opremo, večina težke oborožitve v njeni lasti pa je bila v skladiščih JLA. Ravno zaradi teh razlogov so 1990 začeli razvijati lastno opremo vključno z novo uniformo, brzostrelko MGV 176, in sicer vse pod vodstvom sekretarja za ljudsko obrambo občine Kočevje Toneta Krkoviča.

Slika 1: Pokrajinska organiziranost Teritorialne obrambe Republike Slovenije maja 1990

Vir: Mikulič (2005 str.32)

2.1.3 Razoroževanje Teritorialne obrambe

Armadni vrh je že 24.1.1990 izdal Ukaz za pregled objektov in skladišč zunaj kompleksa JLA, s katerim je začel ustvarjati pogoje za razorožitev slovenske TO. V omenjenem dokumentu je bilo zapisano, da gre le za zbiranje podatkov za načrtovanje razvoja TO v naslednjem obdobju in izgradnjo potrebnih dokumentov za skladiščenje sredstev TO. Poročilo je bilo potrebno izdelati najkasneje do 20. februarja 1990 (Priloga Ukaz Pregled skladiščnih objektov in skladiščnih sredstev zunaj kompleksa JLA, št.16/4-90). Konec aprila je bila na seji vojnega sveta sprejeta nadaljnja odločitev o razorožitvi TO, ki je bila logično nadaljevanje zgoraj omenjenega ukaza. Omenjene seje se je udeležili tudi poveljnik slovenske TO general Ivan Hočevar. V njegovem imenu je kasneje general Ožbolt (načelnik RŠTO - Republiškega štaba TO) podpisal ukaz, na podlagi katerega so hoteli izvršiti popolno razorožitev TO in predajo orožja v skladišča pod nadzorom JLA (Priloga Ukaz RŠTO št. 625/1-90, z dne 15. maj 1990). Ukaz so že 14. maja zvečer, izročili 13. poveljnikom pokrajinskih štabov TO ter 30. razvojni skupini. Vsi, ki so navedeni ukaz prejeli so morali nemudoma napisati ukaze svojim podrejenim (Mikulič, 2005, str. 15). Čas razoroževanja ni bil izbran naključno, saj je potekal ravno v času, ko je Slovenija na zasedanju Skupščine volila svojo prvo vlado. Tako piše tudi Janez Janša v svoji knjigi, da je ravno takrat dobival

klice številnih županov občin o odvažanju orožja iz skladišč TO v neznanu. Takoj po koncu seje so se na posvetu dobili Janez Janša, France Bučar ter Milan Kučan, saj so vsi dobili neuradne informacije o procesu razoroževanja. V kakšni tajnosti so skušali izvesti vse to priča tudi dejstvo, da predsednik RS Milan Kučan ni bil uradno obveščen o odvzemu orožja, pa čeprav je bil poveljnik RŠTO, general Ivan Hočevar po zvezni zakonodaji glede vodenja podrejen Predsedstvu Republike (Janša, 1992, str. 47). Zaradi skopih informacij je slovenski politični vrh želel več informacij o dogajanjih z orožjem in opremo. Zasegli so opremo ne le iz skladišč, marveč tudi orožje stalne sestave TO, orožje upravnih organov za ljudsko obrambo itd. Zaradi takšnega razumevanja oddaje orožja je Janša 18. maja, potem ko je prejšnji večer od Janka Kušarja prevzel vodenje republiškega sekretariata za ljudsko obrambo (RSLO), poslal brzojavko naj tega ne izvajajo (Repe, 2002, str. 242).

V zelo nezavidljivem položaju so bili tako poveljniki občinskih štabov TO, ki so dobili jasen in nedvoumen ukaz o popolni predaji orožja, vendar so vedeli, da je orožje last slovenske TO in da je predaja le tega v nasprotju z interesi in ambicijami Slovenije (Janša, 1992, str. 48). Zelo dobro se je pokazalo, da se lahko Slovenija zanese tudi na večino kadrov znotraj TO, da bodo ravnali v skladu z demokratičnimi prizadevanji.

Ker Predsedstvo republike ni dobilo nikakršnega pojasnila, je predsednik Kučan zahteval uradno pojasnilo generala Hočevarja. Na sestanku je general opravičeval izvajanje ukaza v smislu, da gre le za varnostne ukrepe, da je v skladiščih JLA varnost pred morebitnimi krajami večja ter zagotovil, da orožje ostaja last slovenske TO. Slovensko vodstvo na poizkuse pojasnjevanja ni nasedlo, in je pripravilo Hočevarja do izbruha v katerem je dejal, da je le general, ki ga je imenovalo predsedstvo SFRJ in da le izpolnjuje njihove ukaze (Janša, str. 48). Kučan ni bil zadovoljen s pojasnili in je 18. maja zahteval dodatno pojasnilo od novo izvoljenega predsednika predsedstva SFRJ Jovića. Dogovorila sta se za sestanek 21. maja. Slovensko predsedstvo je vedelo, da ne more več čakati in se obotavljati, saj so kamioni JLA neutrudno odvažali orožje, zato je 19. maja z zaupno brzojavko, v občinske štabe TO, to tudi ustavilo. V slovenskem predsedstvu se je porajala dilema o dodatnih pritiskih na štabe TO z njihove strani, saj bi lahko v težak položaj postavili ljudi, ki so neposredno odgovorni, ni pa bilo jasno kakšne bodo posledice njihovega ravnanja (Repe, 2002, 241). Zahvaljujoč tem ukrepom in akciji MSNZ je uspelo obdržati velik del orožja 12. občinskih štabov TO in del orožja 30. razvojne skupine TO. V vojaških skladiščih oziroma za nas nedostopno, pa je ostalo več kot 70 odstotkov formacijske ter dodatne oborožitve in opreme slovenske TO (Janša, 1992, 48).

Enaindvajsetega maja je prišlo do dogovorjenega sestanka Kučan - Jovič, na katerem sta sodelovala še Janez Drnovšek ter Veljko Kadrijevič. Kučan je od Jovića ponovno zahteval pojasnilo za dogajanje v zvezi z orožjem ter zahteval njegovo vračanje, ker bo Slovenija sama poskrbela za njegovo varnost in vztrajal pri zahtevi po zamenjave generala Hočevarja kot poveljnika TO.

Vpliv dogodkov sredine maja se je videl tudi v govoru predsednika predsedstva SFRJ Jovića 28. maja, kjer je zelo zadržano, posplošeno in izrecno poudaril, da ne bodo uvedli izrednih razmer ter, da priznavajo volitve v Sloveniji in na Hrvaškem. Vztrajal je tudi pri vzpostavitvi pravne države, nasprotoval je tistim, ki so skušali enostransko rušiti ustavo SFRJ. Predlagal je tudi sprejetje nove jugoslovanske ustave in zakona o odcepitvi. Govor je bil sprejet z navdušenjem, dejansko pa je pomenil poraz zagovornikov uvedbe izrednih razmer (Repe, 2002, str. 242-243).

3 PROJEKT MSNZ

3.1 ZAČETEK MSNZ

Zgoraj omenjeni razlogi so pripeljali do organizirane akcije upora proti odvažanju orožja slovenske TO. Šteje se, da je bil pomemben trenutek za kasnejši nastanek MSNZ obisk takratnega sekretarja za ljudsko obrambo Kočevja Toneta Krkoviča pri Janezu Janši. Ravno Kočevje, od koder je prihajal Krkovič je bilo ena tistih občin, kjer niso razorožili le TO, ampak tudi pripadnike upravnega organa ljudske obrambe. V razgovoru z Janšo je Krkovič previdno povprašal Janšo ali bodo, kar mirno dopuščali razoroževanje ter, da je sam skupaj z načelnikom policijske šole v Jasnici Vinkom Beznikom preprečil odvažanje orožja zaščitne brigade v Kočevski Reki (Janša, 1992, str. 50). Pomembna oseba projekta MSNZ je bil Rade Klisarič, ki je bil varnostni organ v pokrajinskem štabu TO Dolenjske in je celoten projekt oskrboval z informacijami o dogajanju znotraj TO.

3.2 ZAKONSKA PODLAGA ZA NASTANEK IN DELOVANJE MSNZ

Organizatorji so morali v okviru obstoječe zakonodaje najti nekakšen pravni okvir za nastanek organiziranega gibanja. Podlago so našli v Narodni zaščiti, ki je bila zakonsko opredeljena že z Zakonom o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti iz leta 1982 (Mikulič, 2005, str.24). Narodna zaščita ni pomenila neke velike sile (oborožitev je bila zastarela, pripadniki starejši) in je bila le fosilni ostanek prejšnjih časov je pa vsekakor omogočila nastanke MSNZ leta 1990. Resorsko je Narodna zaščita bila umeščena med obrambni in policijski sektor.

Glavni koordinatorji na republiški ravni so bili Janez Janša, Igor Bavčar, Tone Krkovič ter Vinko Beznik. Na pokrajinskih območjih so imenovali načelnike narodne zaščite. Pokrajinski načelniki narodne zaščite so potem imenovali občinske načelnike, tako je MSNZ razprostrla območje svojega delovanja na celotno Slovenijo (Janša, 1992, str. 52). Osnovni namen oblikovanja MSNZ je bil varstvo ukrepov nastajajoče slovenske države, ki jo je v tistih in tudi vseh kasnejših fazah najbolj ogrožala JLA. Hkrati je bila MSNZ sredstvo, prek katerega so republiški organi in predsedstvo republike dejansko vodili TO Slovenije in ji poveljevali (Janša, 1992, str. 52).

Prvič je bila organizacijska shema MSNZ predstavljena avgusta leta 1990 v prostorih Komunalnega podjetja v Kočevju, kjer se je sestal najožji vrh. Avtor sheme je bil Tone Krkovič. Igor Bavčar in Janez Janša, ki sta bila tudi resorno odgovorna za to področje, sta se z načrtovanim strinjala in v naslednjih dneh so bile izdane potrebne odločbe (Janša, 1992, str. 53). Prvi pomembnejši dokument je bila odločba Republiškega Sekretariata za notranje zadeve številka 0001-1-2-2/12-90 z dne 29/8-1990. Na njeni podlagi je Igor Bavčar imenoval Antona Krkoviča za načelnika narodne zaščite. Na podlagi te odločbe je lahko novoimenovani načelnik narodne zaščite določil potrebno število namestnikov, ki pa jih je moral potrditi republiški sekretar za notranje zadeve Igor Bavčar.

V začetku septembra 1990 je Janez Janša izdelal nekakšen krovni dokument v katerem je bilo navedeno kdaj bo delno ali popolno uporabljena MSNZ.

V uvodu dokumenta je zapisano, da oblikovanje MSNZ predstavljalo prehodno rešitev za obdobje, dokler se ne uredijo kadrovske in organizacije zadeve v TO, predvsem v

Republiškem štabu TO, oziroma dokler ne bo sprejet amandma k ustavi Republike Slovenije, ustavni zakon za njuno izvajanje ter novi zakon o obrambi in zaščiti. Že sprejete določbe republiškega zakona omogočajo opravljanje nalog narodne zaščite tudi obveznikom TO, JLA ter Civilne zaščite dokler ne dobijo uradnega vpoklica v zgoraj omenjene strukture. MSNZ se je organizirala po že obstoječih pokrajinah in občinah, vodili so jo načelniki, njihovi namestniki in pomočniki. To je pomenilo zelo podobno organiziranost kot takratna TO. V posamezni pokrajini ali občini se je organiziralo toliko enot narodne zaščite, kolikor jih je lahko ta celica opremila in oborožila. Oprema in orožje, ki ga je imela na uporabo TO je moralo biti dosegljivo tudi pripadnikom MSNZ.

Druga točka dokumenta vsebuje konkretne primere v katerih pride do delne ali popolne uporabe narodne zaščite in sicer:

- Izredno stanje na celotnem ozemlju SFRJ , saj bi bilo razglašanje takšnega stanja na območju Republike Slovenije nelegalno, dokler ga ne bi sprejela skupščina Republike Slovenije. To pomeni, da bi razglašanje kakršnegakoli stanja na ozemlju Republike Slovenije s strani zveznih oblasti ali armade brez privolitve oblasti RS smatrali kot agresijo.
- Razglasitev morebitnih izrednih razmer na Kosovu s strani vodstva Jugoslavije, bi pomenilo angažiranje vojske JLA in zagotovo tudi vpoklic rezervistov vseh republik, med njimi tudi Slovenije. V tem primeru bi Slovenija tak ukaz zagotovo odklonila in verjetno bi prišlo do protiukrepov.
- Izredne razmere na Hrvaškem, predvsem v kninski krajini, čeprav je bila po zagotovitvah JLA na Hrvaškem razglasitev izrednega stanja malo verjetna, vendar je kljub temu obstajala možnost za spopad med srbsko usmerjenimi pripadniki JLA in oboroženo hrvaško milico. Temu bi sledila mobilizacija rezervistov v Srbiji in Črni gori in njihovo posredovanje na Hrvaškem ter v Bosni z možnostjo razširitve na Makedonijo. Vse to bi vodilo do številnih mednacionalnih spopadov. Zagotovo Slovenija iz te morije ne bi bila izvzeta in bi bila potrebna popolna mobilizacija oboroženih sil, torej MSNZ za zavarovanje interesov Slovenije ter njenih mej, tako proti Hrvaški, Madžarski, Avstriji in Italiji.
- Izredno stanje na Hrvaškem, zaradi zbora Srbov v Jasenovcu, na katerem naj bi po napovedih sodelovalo okrog 2 milijona Srbov. Sami ukrepi naj bi bila na las podobni že zgoraj omenjenim. Obstajala je tudi bojazen za organizacijo podobnega shoda v Republiki Slovenija, kar bi zahtevalo odločen odgovor in mobilizacijo oboroženih sil RS.
- Izredno stanje v Bosni in Hercegovini zaradi napovedanih demokratičnih volitev, ki bi bile trn v peti srbskim idejam po priključitvi srbskega dela k Srbiji. Vse to pa bi lahko pripeljalo do mednacionalnih spopadov in zopet bi bilo potrebno mobilizirati narodno zaščito.
- Odvoz vojaške tehnike in težke oborožitve z ozemlja Republike Slovenije, kateri je bil predviden na podlagi ukaza načelnika generalštaba JLA, z dne 6.6.1990. V primeru realizacije tega načrta bi zagotovo prišlo do zaostrovanja razmer, saj bi bilo vse to samovoljno, ker ne bi bilo doseženega konsenza o delitvi skupnih sredstev. Z popolno mobilizacijo oboroženih sil bi bila Slovenija prisiljena preprečiti takšne ukrepe.
- Poskusi zveznih oblasti po izvajanju zveznih zakonov in predpisov glede imenovanja poveljnika RŠTO, nasilna pridobitev seznamov nabornikov. V primeru drugega

ukrepa bi bila potrebna vsaj delna uporaba enot MSNZ za fizično varovanje objektov, kjer se hranijo sezname, kar bi posledično pomenilo preprečitev nasilnega vpoklica.

- Določitev načina delovanja in organizacije MSNZ po pokrajinah in občinah, štabi torej sami izdelajo ocene in načrte ukrepov v primeru zgoraj omenjenih ukrepov s strani zveznih oblasti. Dokument vsebuje tudi predpostavko, da bi ta način delovanja v primeru izrednih ukrepov veljal le kratek čas, dokler Republika Slovenija ne sprejme ustavne in zakonske podlage za prehod TO v izključno njeno pristojnost.

Četrta točka smernice MSNZ vsebuje roke od kdaj posamezna določila pričnejo veljati. Takoj je bilo potrebno sprejeti ukrepe v primeru izrednega stanja na Hrvaškem. Do 15.9.1990 je bilo potrebno sprejeti ukrepe v primeru poiskusa neposrednega izvajanja zveznih zakonov na področju RS. Ukrepe za izredno stanje na Kosovu, izredno stanje zaradi vse srbskega zborovanja v Jasenovcu ter izrednega stanja v BiH pa do 18.9.1990. Ostali ukrepi (izredno stanje na celotnem ozemlju SFRJ ter poizkus evakuacije vojaške tehnike in težke oborožitve z ozemlja RS) pa do 24.9.1990 (Janša, 1992, str. 53 - 56).

3.3 SPREJEM DIREKTIVE MSNZ

Direktiva MSNZ je bila sprejeta 7. septembra 1990 na Pristavi nad Stično. Kljub veliki zasedenosti so se sestanka udeležili Igor Bavčar, Janez Janša, Jože Kolenc, Vinko Beznik ter načelnik narodne zaščite Tone Krkovič, ki je tudi predstavil predlog vojnega načrta MSNZ ter dokončno organizacijo MSNZ. Poleg splošnih določil so bili izdelani tudi konkretni delovni dokumenti in karte (Mikulič, 2005, str. 43).

Slika 2: Hiša v kateri je bila sprejeta direktiva MSNZ

Vir: Mikulič (2005 str.43)

Konkretno je direktiva vsebovala uvod, v katerem je bilo omenjeno, da je bila izdelana na podlagi celovite ocene možnih posledic sprejetja ustavnega zakona, na podlagi katerega bi RS sama urejala del vojaških obveznosti in ocene možnih situacij v katerih bi prišla v poštev delna in popolna uporaba manevrskih enot narodne zaščite v Republiki Sloveniji.

Prva podtočka vsebuje vzroke in možnosti delovanja sil za posredovanje na področju Republike Slovenije. Zaradi zaostrenih razmer v Jugoslaviji in velike možnosti konflikta med republikami in zveznimi organi ter veliko grožnjo zaradi naraščajoče moči JLA. Nadaljevanje vsebuje predpostavke, v katerih bi bila MSNZ primorana posredovati na celotnem ozemlju RS. Ti ukrepi so povzeti po dokumentu Janeza Janše, ki je bil predstavljen v prejšnjem poglavju.

Direktiva v drugi pod točki govori o sestavi JLA, ki je bila v tistem času sestavljena iz mirnodobnega in vojnega sestava. Vojne sestave so bile nacionalno homogene, mirnodobne pa heterogene zaradi zbiranja nabornikov po vsem ozemlju Jugoslavije. Na ozemlju Slovenije naj bi se na podlagi podatkov za leto 1990 nahajalo preko dvajset tisoč pripadnikov organiziranih v dva korpusa. O kakovostni organiziranosti MSNZ govori tudi natančen podatek o številu vojakov v večjih vojašnicah po Sloveniji. Največ vojaškega osebja je bilo v Mariboru tri tisoč, sledila je Ljubljana z 2.600 vojaki, z 1.200 vojaki so bile vojašnice v Vipavi, Postojni in v Ilirski Bistrici, po ostalih vojašnicah pa manj. Tako je skupno število pripadnikov doseglo že omenjeno število dvajset tisočih vojakov.

Tretja podtočka podaja podatke o ostalih službah, ki bi utegnile delovati proti Republiki Sloveniji in njenim težnjam po samostojnosti. Eno izmed nevarnosti na bi predstavljala vojaška varnostna služba s 150 pripadniki, (kjer je bila prevladujoča narodnost Srbska) vendar je obstajala možnost povečanja števila z reaktiviranjem upokojenih pripadnikov. Možna je bila tudi aktivacija od 2.000 do 2.600 ljudi v okviru enot za uporabo proti notranjemu sovražniku, vendar je bila njihova uporaba vprašljiva, ker niso bile točno določene in sestavljene. Možna je bila tudi uporaba padalske brigade iz Niša ter posebne enote za notranje intervencije iz Pančeva.

Četrta podtočka govori o možnosti formiranja korpusa za intervencije, za katerega natančnih podatkov (o njegovi nalogi in velikosti) ni bilo vendar se je domnevalo, da ni presegal moči brigade.

V tem delu je vsebovan tudi podatek o morali v celotni JLA, ki naj bi bila zavidljivo visoka, predvsem zaradi dviga dohodka vsem aktivnim vojaškim osebam za 130%. Tako se je predvidevalo, da bi bila večina poveljnikov enot brezpogojno pripravljena izvršiti ukaz za intervencijo. Toda poveljniki so izražali pomisleke, če bi bili njihovi naborniki bili pripravljene izvrševati povelja v praksi, upoštevajoč njihove moralne in nacionalne interese.

Podana je bila tudi ocena, da bi lahko bilo za intervencijo v Sloveniji neposredno uporabljenih med 8.000 in 10.000 vojakov, posredno pa med 12.000 in 15.000. Tudi, če bi bil odpor slovenske strani slab, omenjeno število ne bi omogočalo obvladovanja celotnega ozemlja. Minimalno število za obvladovanje naj bi bilo med 30.000 in 35.000 vojakov, takšno število pa bi JLA težko uporabila v Sloveniji, saj je bilo potrebno upoštevati možnost zaostrovanja razmer tudi v ostalih jugoslovanskih republikah.

Uporaba letalstva, artilerije, raketnih in oklepnih enot v pričakovanih posredovanjih ni bila verjetna, razen v manjšem obsegu predvsem z namenom zastraševanja. Največjo grožnjo bi lahko predstavljali helikopterji, katerih pa JLA na ozemlju Slovenije ni imela dovolj za večje posredovanje (40 transportnih in 40 bojnih).

V poglavju o uporabi sil JLA, direktiva vsebuje podatke predvsem o ciljih JLA pri morebitni intervenciji v Sloveniji. Težila naj bi k zasedbi pomembnejših političnih (predsedstvo,

skupščina, izvršni svet, sekretariati), družbenih (RTV Slovenija, radijske postaje vključno z oddajniki, časopisne hiše) in gospodarskih objektov (letališča, pošte, železnice, pomembnejša podjetja). Možen je bil tudi poizkus aretacije vodilnega političnega osebja RS ter nasilno zatiranje demonstracij.

Predvidevala se je tudi konkretna uporaba sile za doseg določenih ciljev na področju RS. Tako naj bi zasedbo Ljubljane zagotovile sile oklepne brigade iz Vrhnik, bataljon vojne policije Šentvid, motorizirana brigada iz Ljubljane ob pomoči polka vojašnice Polje ter bataljona za zveze Ljubo Šerčer iz Ljubljane. Za zavzetje Kranja naj bi bile uporabljene enote planinske brigade iz Kranja ter enote iz Škofje Loke ter Bohinjske Bele. Motorizirane brigade iz Vipave ter Ajdovščine pa naj bi zagotovile nadzor nad severno Primorsko. Enote motorizirane brigade iz Ilirske Bistrice naj bi po predvidevanjih uporabili za področje Krasa in Kopra. Zelo močno motorizirano brigado iz Postojne pa za zasedbo ostale Notranjske, Ribnice in Kočevja. Zavzetje Letališča Brnik naj bi omogočili z desantom padalcev iz Niša. Enote iz vojašnic Novo mesto in Črnomlja bi zagotovile nadzor nad dolensko pokrajino in Posavjem. Motorizirana brigada iz Maribora, ob pomoči enot iz Slovenske Bistrice in Ptuja, bi uporabili za zasedbo vzhodne Štajerske in Pomurja. Za zavarovanje mej bi uporabili sile mejnih odsekov ter del enot iz Vipave, Tolmina, Bohinjske Bele ter razpoložljive enote iz Koroške ob pomoči dela mariborske brigade.

V nadaljevanju so v direktivi predstavljene možnosti delovanja sil narodne zaščite Republike Slovenije. Po grobih ocenah naj bi takratna MSNZ štela približno 21 tisoč pripadnikov, oboroženih predvsem z lahkim avtomatskim in polavtomatskim orožjem ter lahko protiklepno oborožitvijo. Splošna usposobljenost naj bi bila dobra, predvsem za kombinirano in partizansko bojevanje. Enote so bile formirane po pokrajinah in kot take dobro poznale okolje morebitnega delovanja. Na podporo civilnega prebivalstva je bilo vsekakor mogoče računati.

Tretje poglavje govori o nameri poveljnika narodne zaščite Antona Krkoviča, da bi z vsemi razpoložljivimi silami, vključujoč organe notranjih zadev preprečili morebitno namero JLA po zasedbi republiških organov ter ostale objekte državnega pomena. Predvideval se je tudi partizanski način bojevanja (zasede na cestah, napad na manjše enote itd.) z namenom prisilnega umika enot JLA v večja mesta in s tem zagotovitev osvobodena ozemlja RS. V kasnejši fazi spopada, ko se bi slovenske sile še dodatno okrepile, pa bi prešli v napad in zavzeli celotno področje Slovenije. Glavna koncentracija sil naj bi bila na odločilnih točkah, in sicer Ljubljana – Kranj, Letališče Brnik, Maribor, Nova Gorica, Celje, Koper ter Novo mesto.

Četrto poglavje vsebuje splošne in posebne naloge narodne zaščite. Med generalne usmeritve, ki veljajo za vse štabe MSNZ so spadale:

- zavarovati pomembne državne in gospodarske objekte, in sicer v sodelovanju z organi za notranje zadeve,
- oviranje in motenje delovanja okupatorskih sil,
- preprečitev prodora interventnih sil iz globine teritorija,
- preprečiti vzpostavitev in prevzem oblasti nelegalnih organov,
- pridobivanje novih sredstev in pripadnikov narodne zaščite,
- izvajanje diverzantskih akcij, in sicer po predhodno pridobljenem soglasju s strani oblastnih organov RS,
- zadnja podtočka je ročno pripisana in govori o zagotovitvi bojnega prostora za nemoteno delovanje in izvajanje oboroženega boja.

Posebne naloge, ki so bile določene v direktivi so se razlikovale glede na specifičnost pokrajin in sicer:

Vzhodno Štajerska :

- odpreti mejni prehod Šentilj,
- čim bolj onemogočiti uporaba letališča Maribor,
- nenehno izvajanje diverzantskih akcij v mestu Maribor.

Zahodno Štajerska:

- preprečiti uporabo cest Zidani most – Celje.

Zasavje:

- preprečiti uporabo komunikacij vzdolž reke Save.

Posavje:

- preprečiti uporabo letališča Cerklje in železniške postaje Dobova.

Okolica Ljubljane:

- skupaj s policijo čim bolj preprečiti aktivnosti oklepne brigade iz Vrhniko pri poizkusu delovanja v smeri Ljubljane,
- ovirati desantne sile na Brniku v smeri njihovega delovanja Domžale – Kamnik ter po potrebi protidesantni boj na omenjenem območju,
- preprečitev prehoda reke Kolpe na smeri Delnice – Kočevje ter
- protidesantni boj na Višnjegorskem klanecu.

Ljubljana mesto:

- angažiranje čim večjega števila zasedbenih sil v nenehen boj,
- preprečiti popolno blokado mesta Ljubljana,
- protidesantni boj na območju Domžalskega polja.

Gorenjska:

- onemogočiti uporabo letališča Brnik,
- protidesantni boj na Brniku,
- zagotovitev komunikacijske povezave z Avstrijo.

Južna Primorska:

- oviranje delovanja nasprotnikovih sil na morju in
- preprečitev popolne kontrole obale.

Zadnja, peta točka, govori o zagotovitvi bojnega delovanja. Protidesantni boj se je predvideval z razporedom enot, kakor tudi s protidesantnim oviranjem zagotoviti uspešno obrambo na celotnem področju Republike Slovenije.

Enote protiletalske obrambe bi se uporabljale za zaščito poveljniških mest. Glavna naloga inženirske enote naj bi bila oviranje na glavnih komunikacijah. Inženirsko – diverzantske enote naj bi uporabili za nenehne diverzantske akcije proti nasprotnikovim silam.

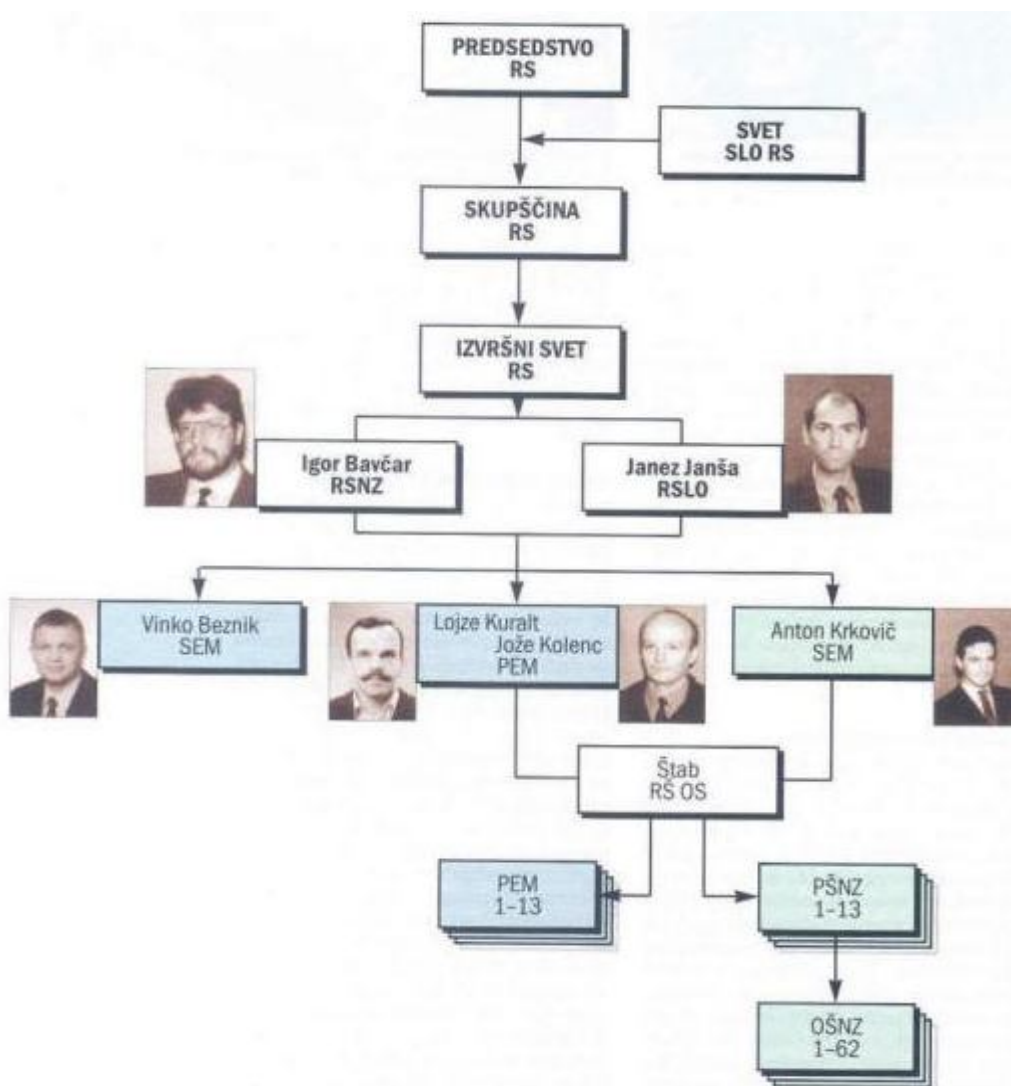
Enote za kemijski, nuklearni boj bi morale organizirati nenehno opazovanje glede uporabe kemijskega orožja v območjih pristojnosti.

V sodelovanju z organi za notranje zadeve organizirati učinkovit varnostni sistem, s ciljem odkrivanja in preprečevanja proti obveščevalnega delovanja nasprotnikovih sil. Za notranjo varnost enot, pri preprečevanju širjenja alarmantnih podatkov bi bili odgovorni poveljniki štabov ter posameznih enot. Za oskrbo bi se uporabljali objekti in sredstva TO, z razglasitvijo izrednih razmer bi začel veljati poseben načrt oskrbe občin. V primeru uporabe sil narodne

zaščite zunaj ozemlja Republike Slovenije bi bilo potrebno uskladiti posebno zaledno zagotovitev (Direktiva Manevrske strukture narodne zaščite, Mikulič, 2005, str. 44-50).

Na podlagi direktive narodne zaščite so bili sprejeti številni drugi dokumenti za delovanje in pripravljenost. Med njih spada tudi, potek prenosa ukrepov aktivacije narodne zaščite. Na prvi stopnji bi povzročil aktivacijo narodne zaščite, predsedstvo Republike Slovenije, Skupščina RS, Svet Splošne ljudske obrambe (Svet SLO RS) ter izvršni svet RS (IS RS). Njihov ukaz o aktivaciji bi bili sprejeti na drugi stopnji republiškega sekretariata za notranje zadeve (RSNZ) ter republiškega sekretariata za ljudsko obrambo (RSLO), ta pa bi preko kurirskih služb prenesel na 3 stopnjo, ki jo bi sestavljali poveljnik specialnih enot milice (SEM) in poveljnik posebne enote milice (PEM) ter načelnik narodne zaščite Republike Slovenije (načelnik NZ RS). Na tej stopnji bi sprejeli ukaz tudi štab obrambnih sil RS (OS RS). Na zadnji, četrti stopnji pa bi prejeli ukaz trinajstih poveljnikov pokrajinskih enot milice, ter štirinajstih načelnikov pokrajinskih štabov narodne zaščite (PŠNZ), načelniki PŠNZ bi posredovali ukaz občinskim štabom narodne zaščite (OŠNZ) to pa bi povzročilo samosklic narodne zaščite. OŠNZ bi obvestil tudi Upravni organ za ljudsko obrambo (UOLO), ki bi izvršil vpoklic po upravni poti. Zgoraj opisano zaporedje ukrepov aktivacije narodne zaščite predstavlja tudi Slika 3.

Slika 3: Seznam prenosa ukrepov pripravljenost in aktiviranje NZ v RS

Vir: Butara (Obramba, 2000 str. 52)

3.4 POKRAJINSKI IN OBČINSKI ŠTABI MSNZ

Ozemlje Slovenije je bilo prepredeno s štirinajstimi pokrajinskimi štabi narodne zaščite, glavne usmeritve pa so prihajale iz že predstavljene direktive MSNZ. V tem poglavju bom podrobno predstavil delovanje in dejavnosti posamičnih pokrajinskih ter njim podrejenih občinskih štabov.

Slika 4: Pokrajinska organiziranost Manevske strukture narodne zaščite

Vir: Mikulič (2005 str.54)

3.4.1 Pokrajinski štab MSNZ Ljubljana - Mesto

V Ljubljanski pokrajini je pred formiranjem MSNZ deloval Mestni štab TO, v okviru katerega so bili Občinski štabi TO, in sicer: Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center, Ljubljana Moste – Polje, Ljubljana Šiška in Ljubljana Vič – Rudnik. Po konkretnih ocenah je bilo v TO Ljubljana vključenih kar 13.500 vojaških obveznikov. Organizirani so bili v prvi drugi in tretji brigadi TO, v 1. in 2. divizionu protizračne obrambe, petih četah proti specialnega delovanja, petih diverzantskih četah, treh diverzantskih odredih, enem jurišnem odredu in še v večjih specialističnih enotah in enotah prostorne strukture moči čete in voda. Ocenjevalo se je, da so bile enote, glede na takratne razmere v TO, zelo dobro opremljene in oborožene, vendar je bilo večino te opreme, kar 97% (Mikulič, 2005, str. 62) že pred ukazom o razorožitvi TO shranjeno v vojašnicah na ljubljanskem območju. Preostali mali odstotek pa se je nahajal v priročnih, večinoma civilnih skladiščih v bližini štabov TO pod nadzorom TO in policije. Po prejemu ukaza o razorožitvi 15. maja je pro jugoslovanski republiški štab TO zelo podrobno spremljal razoroževanje ljubljanskega pokrajinskega štaba predvsem, ker je bila Ljubljana politično, ekonomsko in strateško najpomembnejše mesto. Dosegli so, da je še tisti majhen preostanek opreme v civilnih skladiščih prišel v skladišča pod nadzorom JLA. Vse te akcije so potekale v strogi tajnosti in z veliko natančnostjo ter sistematičnostjo, kar priča tudi dejstvo, da je pripadnikom stalne sestave TO mesta Ljubljana ostala le osebna oborožitev ter malo pehotne oborožitve (Mikulič, 2005, str. 62). Kljub vsem prizadevanjem JLA, po ohranjanju razorožitve v tajnosti, je bilo jasno, da tega v popolnosti ni bilo mogoče uresničiti,

kljub pritiskom in grožnjam pripadnikom TO, zato so le ti pričeli iskati pomoč zunaj vojaških struktur (predsednik republike, mediji,...), zlasti ker je bilo omenjeno dejanje protizakonito ter popolnoma v nasprotju z težnjami RS.

Prvo dogajanje v projektu MSNZ, s strani štaba Ljubljana – Mesto se je zgodilo 28. julija 1990 (po nekaterih podatkih že 26. junija), ko je na sestanek v mestni štab TO, z Miho Butaro prišel Anton Krkovič s svojim sinom Tonijem. Sestanek je bil z namenjen seznanitvi vodilnega MŠTO o prizadevanjih za nespoštovanje izvrševanja nezakonitega in sramotnega ukaza po razoroževanju pripadnikov slovenske TO. Pogovor je tekel tudi o preprečitvi morebitne okupacije Slovenije in seznanitvi o sestavi najožje vodstvene skupine nastajajočega projekta MSNZ. V drugi polovici avgusta je prišlo na pokrajinski ravni do sestanka med Krkovičem in vodilnimi MŠTO Ljubljana, in sicer o dogajanju na tem območju. Naprej so si dogodki sledili zelo hitro, saj je prišlo do ustanovitve pokrajinskega štaba MSNZ Ljubljana – Mesto z načelnikom Miho Butaro in sodelavci. Naloge in pristojnosti so bile strogo delegirane in nadzorovane s strani načelnika MSNZ (celoten sistem MSNZ je temeljil na strogi centralizaciji). Izdelali so oceno o sovražniku ter njegovemu najverjetnejšemu načinu delovanja in načrt za boj od mobilizacije, uporabe enot, logistike, alarmiranja, obveščevalne zagotovitve, ... (Mikulič, 2005, str. 63,64). Po sprejemu direktive, ki je podala natančne ocene o lastnih in sovražnikovih silah, o možnih načinih delovanja, so formirali posamezne enote velikosti vodov in čet katerih namen je bil predvsem protidiverzantski, diverzantski ter protioklepni boj. Pokrajinski štabi so v skladu s pristojnostmi formirali tudi občinske štabe NZ, in nanje prenesli izvajanje konkretnih nalog. Moč novonastale pokrajine se je odražala v več kot 2300 pripadnikih oboroženih s 608 avtomatskimi puškami, 607 polavtomatskimi puškami, 1503 pištolami, 94 avtomatskimi pištolami Ingram, 116 avtomatskimi pištolami Škorpion, 120 različnimi raketometi itd. Večina tega orožja je bila skrita po številnih (tudi civilnih) lokacijah po celotni pokrajini. Poveljniki posameznih enot in pripadniki, ki so bili vseskozi v pripravljenosti pa so imeli oborožitev in strelivo kar doma. Ostale enote so imele točno izdelan mobilizacijski načrt in izvzem orožja. Na celotnem projektu MSNZ v tej pokrajini je delovalo približno štiri tisoč ljudi (Mikulič, 2005, str.64).

Vodstvo MSNZ Ljubljana – Center je bilo tudi zaradi svoje pomembnosti (tako politične, taktične kot tudi ekonomske) primorano odigrati še posebne vloge, saj so skupaj z načelnikom MSNZ pomagali pri oblikovanju in razvijanju organizacijske mreže po celotnem ozemlju Slovenije. Prvi so se tesno povezali in začeli delovati s milico (pod vodstvom Vinka Bezніка). V okviru sodelovanja s milico so varovali tudi najpomembnejše sestanke, ki so večinoma potekali na ljubljanskem področju (Mikulič, 2005, str.62 - 66).

3.4.2 Pokrajinski štab MSNZ Gorenjska

Povod za začetek aktivnosti PŠTO Gorenjska je kakor v vseh primerih pomenil ukaz o razorožitvi, številka 625/1-90, sprejet 15. maja 1990, ki ga je na sestanku izdal generalmajor Drago Ožbolt. Na tem sestanku je bil prisoten tudi načelnik gorenjskega pokrajinskega štaba TO major Peter Zupan, ki je z dogajanjem še isti dan seznanil Janeza Slaparja.. Že naslednji dan so se v pisarni pokrajinskega štaba sestali Janez Slapar poveljnik PŠTO Gorenjske, Peter Zupan načelnik PŠTO ter poveljnik občinskega štaba TO Jesenice, Bojan Šuligoj in govorili o zaščiti orožja TO in ne predaji v roke JLA (izdali so tudi pisni ukaz o ne predaji orožja). Z odločno akcijo jim je uspelo zadržati 4000 kosov orožja, kar je predstavljalo nekje 40 odstotkov vseh količin orožja na Gorenjskem (Janez Slapar, film Operacija 2-1-13-62, 1992). PŠTO Gorenjska je obsegal občinske štabe Kranj, Jesenice, Škofja Loka, Radovljica in Trzič.

Republiški štab TO je 18. maja reagiral na ne predajo orožja in zahteval sestanek z poveljnikom Slaparjem. Prvi stik med bodočim načelnikom MSNZ in poveljnikom PŠTO

Gorenjska se je zgodil 19. avgusta, in sicer na pobudo Toneta Krkoviča. Na tem neformalnem sestanku sta se pogovarjala o nastajajočem projektu MSNZ. Janez Slapar je imel nekaj dvomov glede projekta predvsem, ker ni natančno poznal Toneta Krkoviča, saj ni izhajal iz struktur TO. Zato je še isti dan poklical Jelka Kacina (namestnika Janeza Janše v Republiškem sekretariatu za ljudsko obrambo) in želel potrditev, da predstavljeni projekt podpirata tudi sekretarja Janša in Bavčar. Kacin je potrdil, da je bil to odobren projekt, vendar mu ni dajal neke posebne teže rekoč, da gre le za usposabljanje. Postopno je Slapar do začetka septembra v projekt pritegnil vedno več častnikov TO, določene v celotno pogodbo, nekatere pa za točno določene naloge. Opravil je tudi sestanke s poveljniki 21. in 22. brigade TO in njim podrejenimi poveljniki bataljonov Koroškega, Škofjeloškega in protidesantnega ter specialnega odreda. Dosegli so dogovor o medsebojni pomoči pri oboroženem zavarovanju interesov Slovenije.

Na sestanek k Slaparju v Radovljico je ponovno prišel tudi načelnik MSNZ Krkovič, in sicer s prošnjo po pomoči v obliki orožja. Slapar je prošnji ugodil in preko občinskih štabov zbral in kasneje predal večjo količino orožja.

Na ponovnem sestanku 18. septembra, kjer so se zbrali vsi načelniki MSNZ in predstavniki policije so analizirali stanje in odločali o nadaljnjih ukrepih. Petindvajsetega septembra so izdali odločbe o imenovanju občinskih načelnikov MSNZ.

Projekt MSNZ se je na Gorenjskem končal 29. ali 30. septembra, in sicer po sestanku Krkoviča s predstavniki PŠTO, zaradi prevzema pristojnosti iz jugoslovanskih rok v Slovenije, in potreba po obstoju MSNZ je prenehala. Uradno pa je enote MSNZ razpustil minister Bavčar 4. oktobra na tiskovni konferenci v Ljubljani (Mikulič, 2005, str. 71,72).

3.4.3 Pokrajinski štab MSNZ Dolenjska

Aktivnosti glede zavarovanja orožja na Dolenjskem so se začele sočasno kot v ostalih pokrajinah, torej v drugi polovici maja po prejemu ukaza zveznih oblasti o razorožitvi slovenske TO. Na prvem sestanku so se dobili glavni akterji nastajajočega projekta MSNZ Dolenjska, in sicer Rado Klisarič, Borut Usenik ter Tone Krkovič. Ti sestanki so večinoma potekali v gostilni Rojc, v Laščah, kjer je Klisarič, kot glavni obveščevalec (bil je varnostni organ v pokrajinskem štabu TO Dolenjske), seznanjal z dogajanjem in namerami RŠTO. Sestanki so potekali v strogi tajnosti in s posebnimi signali, če je bilo mogoče tudi ponoči, predvsem zaradi večje prikritosti. Znano je tudi, da je bila Dolenjska ena prvih pokrajin, ki je imela organizirano MSNZ (na začetku sicer brez imena, šele kasneje dobi to ime ko v okviru takratne zakonodaje najdejo pravno podlago). Tako so imeli 15. julija že 450 pripadnikov, v le nekaj dneh pa je njihovo število naraslo na 1000 ter se je še povečevalo (Klisarič, film Operacija 2-1-13-62, 1992).

V tem času so izdelovali tudi potrebne dokumente kot so ocene in načrti delovanja, na podlagi obveščevalnih podatkov, določali so mesta skrivališč orožja, pripravljali načrte mobilizacije in za izvzem orožja. Septembra so organizirali razvoz orožja iz Gotenice v prej določena skrivna skladišča.

Do prenehanja obstajanja MSNZ je tako kot drugod prišlo 4. oktobra 1990, ko so imenovali poveljnike pokrajinskih štabov za TO. Za vršilca dolžnosti poveljnika 2. Pokrajinskega Štaba TO je bil imenovan major Albin Gutman, ki je do takrat opravljal funkcijo sekretarja sekretariata ta obrambo občine Novo mesto (Mikulič, 2005, str. 76).

3.4.4 Pokrajinski štab MSNZ Ljubljana-Okolica

Razlog za začetek ustanavljanja MSNZ Ljubljana – Okolica je bil domala enak v vseh pokrajinah, to je bil ukaz o razorožitvi TO. Prvi stiki med vodijo projekta MSNZ in poznejšim pokrajinskim štabom so bili že 28. maja 1990, do dejanskih akcij pa je na tem območju prišlo šele 28. avgusta. Takrat je bil namreč ustanovljen pokrajinski štab MSNZ, katerega je vodil načelnik Gabrijel Rijavec, sestavljale pa so ga občine Domžale, Grosuplje, Kočevje, Litija, Kamnik, Vrhnika, Logatec in Ribnica. Pokrajinski štab je v okviru svojih pristojnosti ustanovil občinske štabe in nadzoroval ter delegiral naloge. Posebnost organizacije MSNZ Ljubljana – Okolica je bila, da so po občinah za najodgovornejše naloge na vsaki občinski ravni izbrali po tri ljudi (trojke), zato so morali biti na začetku zelo pozorni pri izbiri ljudi. Poudariti je potrebno, da je bilo iz te organizacije izvzeto Kočevje, ki je imelo zaradi svojega pomena v tem projektu poseben status. Tako je bilo v projekt vključenih 122 oseb, ki so skrbele za nemoteno delovanje.

Prevozi orožja so bili, kot vsepovsod, zelo dobro varovani z oboroženimi pripadniki, kjer so dobro sodelovali tudi organi za notranje zadeve. Opremo in orožje so najprej prevažali na dve ali tri lokacije, od tam pa naprej na mikrolokacije. O dobri organizaciji in izbiri govori dejstvo, da nobena akcija ni bila izdana ali odkrita (Mikulič, 2005, str.80).

3.4.5 Pokrajinski štab MSNZ Vzhodnoštajerske pokrajine

Do razoroževanja TO Vzhodnoštajerske pokrajine je prišlo na podlagi ukaza generala Hočevarja, dne 15. maja 1990. S tem jim je uspelo zapleniti dobršen del orožja. Pokrajinski štab je na podlagi imenovanja načelnika MSNZ vodil Marjan Fekonja, pokrajina pa je zajemala občine: Maribor, Slovenska Bistrica, Ptuj, Pesnica, Ruše, Lenart ter Ormož, kjer so bili imenovani občinski štabi MSNZ. Celotna organizacija je zaživela in pričela z delovanjem konec julija 1990. Tako so do potankosti izdelali vse načrte obrambe, verjetne načine delovanja nasprotnika ter lokacije skladišč orožij. Tudi v MSNZ Vzhodnoštajerske pokrajine je bilo sodelovanje med vojaškim in policijskim kadrom zgledno, kar je omogočilo zavarovanje preostalega orožja (Mikulič,2005, str. 85).

3.4.6 Pokrajinski štab MSNZ Zahodnoštajerske pokrajine

Ukaz za razorožitev Zahodnoštajerske pokrajine TO so prejeli in predstavili 16. maja 1990 v Ponikvi pri Šentjurju. Rok za predajo orožja je bil zelo kratek, in sicer le dva dni. Pokrajinski štab je obsegal občinske štabe: Celje, Laško, Šentjur pri Celju, Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelšah, Žalec, Velenje ter Mozirje. JLA je z odvozom orožja pričela takoj po prejemu ukaza. Tako so zaplenili orožje PŠTO in OŠTO Celje, ki je imel svoje orožje že v vojašnici Celje. OŠTO Laško in Šentjur sta prav tako predala orožje. Ukazu so se takoj uprli na OŠTO Mozirje, Slovenske Konjice, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Žalec. Prvo srečanje okoli projekta MSNZ je bilo organizirano 25. julija 1990 na dvorišču gradu Tabor v Laškem, potekalo pa je med Tonetom Krkovičem in kasnejšim načelnikom PŠMSNZ Štefanom Šemrovom. Na tem sestanku je Krkovič, kot v vseh ostalih primerih drugod po Sloveniji, najprej predstavil projekt in dal dva dni časa za premislek glede sodelovanja. Šemrov je privolil v projekt in skupaj z izbranimi sodelavci so izdelali dokumente za delovanje MSNZ na tem območju, celotna organizacija in dokumentacija pa je bila dokončana nekje septembra leta 1990. MSNZ je imela na Zahodnoštajerski, glede na ocene približno 3500 pripadnikov ter okoli 6000 kosov orožja. S pretkano akcijo skladiščnika Božidarja Sevška jim je septembra uspelo pridobiti že nekaj zaplenjenega orožja iz skladišča JLA.

Sestanki med koordinatorji projekta MSNZ in pokrajinskimi načelniki so potekali, kot je bilo v navadi večinoma ponoči in na posebnih varnih lokacijah. Pri varovanju sestankov, objektov je veliko sodelovala tudi milica, ki je tukaj vzorno sodelovala z vojaškim delom. Tako jim je uspelo ohraniti v tajnosti celoten projekt (Mikulič, 2005, str. 91).

3.4.7 Pokrajinski štab MSNZ Južnoprimorske pokrajine

Pri južnoprimorski pokrajini je potrebno poudariti, da je bila večina orožja s tega področja shranjena v skladiščih JLA že pred prejemom ukaza o razorožitvi PŠTO. V skladišču Petrovija je bilo shranjenega 80% orožja, v Sežani 3%, v karavli Moretina 3%. Tako je bilo zunaj dosega armade le nekje 5% vsega orožja TO Južnoprimorske. Večino orožja, ki je bilo uporabljenega v osamosvojitveni vojni za Slovenijo, leta 1991 je bilo izvzeto iz skladišča Petrovija (šlo je za 440 avtomatskih pušk ter 160 pištol). Do prvega srečanja med Tonetom Krkovičem ter Leopoldom Čučkom (po nastanku MSNZ načelnikom za to območje) je prišlo ob štirih zjutraj v hiši Pavličevih v Podobu pri Starem trgu. Čuček in Krkovič sta se že poznala in ravno zato je Krkovič izbral njega, ker je vedel, da mu lahko zaupa vodenje Južnoprimorske MSNZ. Nato je Čuček imenoval svoje sodelavce (poveljnike OŠ MSNZ Sežana, Izola, Piran ter Koper) po istem merilu, kot je bil izbran sam, torej na podlagi poznanstev in zaupanja v bivše sodelavce TO. Po formiranju celotnega štaba so imeli prvi usklajevalni sestanek 20. avgusta 1990 v Lovski koči Gaberk nad Divačo. Prva večja akcija, ki so jo izpeljali, pa je bil prevoz orožja in ostalih sredstev iz Kočevske Reke v skladišče policije na Kozini. Zajetno količino orožja so pridobili tudi od Železniškega gospodarstva Ljubljana (Mikulič, 2005, str. 96).

3.4.8 Pokrajinski štab MSNZ Severnoprimorske

Severnoprimorska regija je bila popolnoma razorožena 17. maja 1990. S tem so brez orožja ostali občinski štabi TO: Ajdovščina, Nova Gorica Idrija ter Tolmin. Do prvih dogajanj okrog projekta MSNZ je prišlo v začetku septembra 1990, ko je Tone Krkovič poklical Draga Vidriha, s katerim se še nista poznala, vendar sta se kljub temu dogovorila za sestanek na dvorcu Zemono. Na tem sestanku je Krkovič zopet predstavil projekt in cilje MSNZ, Vidrih se je popolnoma strinjal s slišanim in takoj pristal na sodelovanje. Toda Vidrih se je znašel v zagati glede zaupanja pri izbiri sodelavcev, kot ostali načelniki PŠ MSNZ. Zanesel se je izključno na sodelavce iz TO, ki jih je poznal in jim je v celoti lahko zaupal. Dva dni po sestanku so se ponoči dobili na usklajevalnem sestanku v Ljubljani, kjer so sodelovali Bavčar, Janša, Peterle ter Kučan.

Sama organiziranost narodne zaščite je bil izdelana do potankosti, ne samo po dnevih ampak tudi po urah. Sistematično delo je obrodilo sadove, saj so konec septembra imeli 498 oboroženih pripadnikov kar je velik uspeh, upoštevajoč, da so bili 17. maja z ukazom popolnoma razoroženi (Mikulič, 2005, str.100).

3.4.9 MSNZ Pomurje

TO Pomurja je imela svoj sedež v Murski Soboti. Pod njeno pristojnost so spadali občinski štabi TO: Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer ter Murska Sobota. Večino orožja so imeli v skladiščih v vojašnicah JLA. Edino Ljutomer in Lendava sta imela orožje v svojih skladiščih. Tako je bilo 17. maja po prejemu ukaza s strani zveznih oblasti zaplenjeno večina orožja,

razen v omenjenih OŠTO, ki so imeli do njega direkten dostop in so JLA predali le določen odstotek orožja. Prvo srečanje s snovalci projekta MSNZ je imel Ivan Smodiš (ki je bil imenovan za pomočnika komandanta PŠTO za motiviranje in informiranje) šestega septembra 1990 na sestanku v Tepanju. Na tem sestanku so poleg Smodiša sodelovali še Butara, (MSNZ Ljubljana-Mesto) Fekonja (MSNZ Vzhodnoštajerska) ter Tone Krkovič kot načelnik MSNZ. Namen sestanka je bil seznanitev, predstavitev in vključitev v projekt MSNZ. Po privolitvi vseh sodelujočih na pokrajinski ravni v projekt je sledilo obveščanje in pridobivanje kadrov na njim podrejeni občinski ravni. Naloge so prihajale strogo hierarhično z republiškega štaba MSNZ na pokrajinske štabe, iz njih pa na občinske štabe v neposredno izvajanje. Prvotne naloge so bile predvsem vezane na pridobitev in zagotovitev orožja ter opreme, pregledu seznama obveznikov in rezervnih častnikov glede njihove zanesljivosti. V kasnejših akcijah pa je pripadnikom MSNZ Pomurje, v trenutkih nepozornosti iz skladišč JLA, z veliko mero iznajdljivosti uspelo odpeljati, kar nekaj orožja, tako so imeli konec septembra več kot 800 kosov orožja s strelivom, ki so ga dopolnili še z republiški rezervami iz Kočevke Reke. Vse to orožje so morali varno skriti na čim več lokacijah saj je vseskozi obstajala nevarnost dodatne poostitve pri odvzemu orožja. Celoten projekt je bil odlično zasnovan, saj je vseskozi ostal neodkrit, njegova organizacija in sodelovanje s milico pa je ostala vse do vojne 1991 in tudi v vojni sami (Mikulič, 2005, str.105-107).

3.4.10 MSNZ Zasavje

Pokrajinski štab TO Zasavje je imel svoj sedež v Trbovljah. Sestavljali so ga občinski štabi v Zagorju, Hrastniku in Trbovljah, ki so skupaj šteli nekje 1450 pripadnikov. Po prejemu ukaza o razorožitvi sredi maja, ki so ga na RŠTO vročili Jožetu Ranzingerju (vršilcu dolžnosti poveljnika TO Zasavje) se je začelo razoroževanje TO. Ukaz je naletel na vsesplošno neodobravanje in so ga le delno izpolnili, tako so v Zagorju predali 891 od zahtevanih 1070 kosov avtomatskega in polavtomatskega orožja. Podobno se je dogajalo v ostalih dveh občinskih štabih TO. V Hrastniku so od zahtevanih 370 kosov orožja predali le 300, v Trbovljah pa so vse orožje obdržali (1330 kosov) in organizirali lastno varovanje. Prvi stik z Ranzingerjem je 5. septembra 1990 navezal Miha Butara, saj sta se oba že poznala kot sodelavca v TO. Dogovorila sta se za sestanek 6.9.1990 v gostilni Pri mačku v Šentgotardu pri Trojanah. Na sestanku je Krkovič zopet podrobno predstavil novo nastalo organizacijo in pooblastil Ranzingerja, da uredi vse potrebno za njeno delovanje. V skladu z navodili je Ranzinger že naslednji dan, torej 7.9.1990, sklical sestanek z poveljniki OŠTO in jih seznanil s prizadevanji. Pregledali so razpoložljive kadre, pogledali so v evidenco preostalega orožja in določili mesta skladiščenja, v tej fazi so začeli tudi tesneje sodelovati s milico, predvsem pri varovanju prevoza orožja (Mikulič, 2005, str.111 - 112).

3.4.11 MSNZ Posavje

Posavje je ena tistih pokrajin, kjer se je že v samem začetku odločilo, da se ne bo spoštovalo ukaza generala Hočevarja o predaji orožja. To so dosegli na sestanku, kjer so se zbrali vsi poveljniki občinskih štabov (Brežice, Krško, Sevnica) in župani vseh treh Posavskih občin. Vseeno pa je JLA uspelo izsiliti predajo orožja v Sevnici z grožnjami poveljniku občinskega štaba TO. Z odločno akcijo je uspelo zadržati 2300 kosov orožja in streliva. Že pred tem so imeli minsko eksplozivna sredstva ter topove v skladišču armade v Cerkljah. Prvo dogajanje okrog projekta MSNZ se je začelo na pobudo Mihe Butare, ki je predlagal sestanek med Krkovičem in Ernestom Breznikarjem. Sestanek je potekal 4.9.1990 v Bočju nad Podbočjem, kjer je bil detajlno predstavljen projekt. Po kratkem premisleku je Breznikar privolil vanj, zato je moral imenovati najozži štab svojih sodelavcev, pri čemer se je zanesel na ljudi, ki jih je

poznal in jim zaupal. Pripadnikov Pokrajinskega štaba TO Posavje zaradi Krkovičevega ukaza niso vključili, saj so veljali za Hočevanjev štab zaradi česar mu niso zaupali (Mikulič, 2005, str. 116).

3.4.12 MSNZ Koroška

Koroška je v projekt MSNZ začela vstopati 28. avgusta 1990 ko je Mladena Mrmoljo na PŠTO Koroška poklical Miha Butara in povprašal ali ga zanima projekt narodne zaščite. Zaradi pokazanega zanimanja sta se dogovorila za srečanje 30. avgusta na avtobusni postaji v Misliniji. Takrat je prišel na sestanek tudi načelnik projekta MSNZ, Tone Krkovič z vsemi načrti in dokumenti o projektu. Mrmoljo je po podrobni predstavitvi projekta nanj pristal in takoj začel z zbiranjem sodelavcev po občinskih štabih Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi in Dravograd. Sledili so številni usklajevalni sestanki Mrmolje v Ljubljani in seznanjanje podrejenih z usmeritvami. Hitra reakcija je zagotovila delovanje jedra MSNZ na celotnem Koroškem že v prvem tednu septembra 1990. Potrebno je poudariti, da je ukaz o razorožitvi TO kljub vsem naporom deloma uspel, saj so razorožili dve od petih koroških občin. Uspelo jim je zadržati lahko pehotno oborožitev (katerega število naj bi zadoščalo glede na število pripadnikov), popolnoma pa so ostali brez minsko eksplozivnih sredstev, bomb, tromblonskih min, min za ročne metalce, zato so te prepeljali iz skladišč na območju Kočevske Reke. Na Koroškem so ustanovili tudi poseben operativni štab, ki je pripravljala načrte za vpad v vojašnico Bukovje z namenom zasega orožja. Sredi septembra so navezali stik tudi z notranjimi organi, ki so se srečevali s podobnimi težavami glede orožja in začeli tesneje sodelovati (Mikulič, 2005, str.120 ,121).

3.4.13 MSNZ Notranjska

Orožje PŠTO Notranjske in OŠTO Postojna je bilo shranjeno v skladiščih znotraj vojašnice Postojna. Ostali občinski štabi so imeli orožje razkropljeno na drugih lokacijah: OŠTO Cerknica v vojašnici na Rakeku, Begunjah in Starem trgu, Ilirska Bistrica pa v vojašnici Vrbovo. Snovalci projekta MSNZ so se prvič srečali konec avgusta, ko so se na sestanku v gostilni na letališču Rakitnik v Postojni dobili načelnik Krkovič ter predstavnik TO Notranjske Vojko Štemberger in Vojko Adamič. Po predstavitvi in privolitvi v projekt so se naslednji dan v Ljubljani (na republiški ravni) in Cerknici (na občinski ravni) srečali na posvetu o konkretni organizaciji TO in nastajajoče MSNZ. Naslednji dan je potekal še razgovor na pokrajinski ravni v Postojni. V skladu z usmeritvami načelnika je na Notranjskem zaživel projekt MSNZ v celoti v prvem tednu septembra 1990, kar pomeni, da so bili izdelani vsi načrti mobilizacije, imenovani so bili poveljniki, izdelane liste pripadnikov na katere so lahko računali. Obveščevalno so imeli pokrite vse vojašnice na tem območju, kar je bilo velik zalogaj (Postojna, Veliki Otok, Pivka, Ilirska Bistrica, Trnovo, Strmica, Vrbovo, Velike Bloke in Rakek) (Mikulič, 2005, str.125,126) .

3.5 MSNZ 30. RAZVOJNA SKUPINA

Poseben status pri oboroževanju in celotnem projektu MSNZ je imela 30. razvojna skupina imenovana tudi zaščitna enota TO. Ustanovljena je bila leta 1968 z namenom zaščite najožjega političnega in vojaškega vrha Slovenije. Najprej je bila ta skupina moči enega voda popolnjena z občani z Kočevske Reke. Prvi poveljnik enot je bil narodni heroj polkovnik Miloš Zabukovec. Skozi leta in razvoj je enota rasla in leta 1980 štela kar 2500 pripadnikov. Zaradi

posebnega namena brigade TO so vanjo zbirali le najboljše, hkrati pa so skrbeli tudi za njeno dobro opremljenost ter izurjenost. Prvo poveljstvo brigade je bilo v Gotenici, pozneje pa so ga preselili v Primože v Kočevski Reki. V začetku prelomnega leta 1990 je brigada štela 1500 pripadnikov, od tega le 10 stalno zaposlenih. Orožje 30. razvojne skupine je bilo hranjeno v vojašnici Moste, Ljubljana, preostalo pa v Gotenici. Že po pričevanjih, ki so omenjeni pri občinskih štabih je razvidno, kako zelo pomembno je bilo ravno skladišče v Gotenici, saj so celotno orožje razdelili med pokrajinske štabe MSNZ in tako omogočili popolnjevanje z orožjem, ki ga je tako krvavo primanjkovalo v prvih dneh in tednih projekta MSNZ (Mikulič, 2005, str.129).

3.6 KONEC PROJEKTA MSNZ

Projekt MSNZ je začel ugašati 28. septembra, ko je Slovenska skupščina sprejela in razglasila ustavni dopolnili 96 in 97 k Ustavi Republike Slovenije. S tem je bila pristojnost nad TO v miru in primeru izrednih razmer prenešana na republiško predsedstvo. V primeru oboroženega napada od zunaj je še vedno spoštovala enotnost skupnih oboroženih sil (Janša, 1991, str.73). Že naslednji dan (29.9.1990) je načelnik MSNZ Krkovič na sestanku v restavraciji Brioni, v Kranju, kjer se je sestal z Slaparjem in Zupanom zahteval vračilo dokumentov projekta MSNZ, saj glede na ustavno dopolnilo, sprejeto dan poprej, ki je omogočilo prevzem TO v popolnoma Slovenske roke ni več potrebe po obstoju projekta MSNZ na Gorenjskem. Konec septembra je Krkovič sklical še podoben sestanek z ostalimi načelniki pokrajnin MSNZ. Uradno je bil konec projekta MSNZ 4. oktobra 1990, ko je minister Bavčar, na tiskovni konferenci razpusti enote MSNZ in jih direktno podredil v novonastalo TO, bivši načelnik MSNZ pa je prevzel nove dolžnosti v njej (Mikulič, 2005, str.143). Tako je bil Tone Krkovič zadolžen za ustanovitev bojno najbolj izurjene enote torej enote za specialno delovanje takrat imenovane MORiS. Po premisleku je začel brigado ustanovljati na temeljih zaščitne brigade TO, ki jo je dodatno kadrovsko podkrepil, na ključna mesta pa imenoval ljudi, ki so z njim sodelovali v projektu MSNZ. Zaradi naraščajočih groženj s strani JLA so 17. decembra 1990 postrojili pripadnike specialne enote, kot odgovor na provokacije armadnega vrha (Mikulič, 2005, str.135,136). S plebiscitom 23. decembra in njegovim rezultatom, od 93,2% udeleženih upravičencev jih je okrog 95% (88,5% vseh upravičencev) glasovalo za samostojno Slovenijo (Prunk, 2002, str. 189). To je pomenilo novo poglavje, v katerem je veliko sled pustil projekt MSNZ, kot osnovna oborožena upora v vojni za samostojno in neodvisno Republiko Slovenijo.

V spomin na MSNZ so 17. maja 1992 ob tretji obletnici njenega nastanka organizirali slovesnost. Na slovesnosti so sodelovali vsi glavni nosilci projekta MSNZ. V spomin na sodelovanje v celotni akciji sta bili postrojeni specialna brigada MORiS, Specialna enota Policije (SEP). Enaindvajsetega junija 2000 je predsednik Republike Slovenije, Milan Kučan pripadnike MSNZ odlikoval z najvišjim državnim odlikovanjem, Zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije.

4 ZGODOVINSKI INTERVJU

Začetek vojaške kariere nadporočnika Albina Mikuliča

Albin Mikulič je začel svojo vojaško kariero 1.7.1980 v Zaščitni brigadi TO (kasneje preimenovana v 30. razvojno skupino). Ta brigada je bila namenjena zaščiti republiškega političnega vodstva. Stalna sestava brigade je leta 1990 štela 11 pripadnikov ter okrog 1250 prostovoljcev ter je tudi v jugoslovanskem merilu veljala za zelo izurjeno in usposobljeno enoto. Vanjo so izbirali le najboljše kadre in je bila prioriteta popolnjevanja.

Kakšen je bil nivo izurjenosti in opremljenosti Zaščitne brigade oz. 30. Razvojne skupine?

Ker je bila Zaščitna brigada financirana s strani republike in ne kot TO s strani občin, je bila bistveno bolje opremljena. Tako smo imeli že leta 1982 več kot 50% avtomatske oborožitve, medtem ko so imele ostale enote TO zastarele puške Thomson, med oborožitvijo smo imeli tudi tanke Sherman, ki so bili vkopani pri Gotenici za proditesantni boj. Za takratne razmere je bila enota vrhunsko usposobljena in opremljena.

Visoko usposobljenost je potrdila tudi republiška ocenjevalna inšpekcija, ki je preverjala izurjenost, ter jih leta 1982 proglasi za najboljšo enoto TO v Jugoslaviji. Kot prvi so tudi začeli s specialističnim in namenskim usposabljanjem enote in ne splošnim kot ostale enote TO.

Odnos stalne sestave JLA do pripadnikov Zaščitne brigade in 30. Razvoje skupine?

Splošno sodelovanje z JLA je bilo zelo dobro, še posebej z bližnjo vojašnico, ki je bila v Ribnici. Potreba po strokovni pomoči s strani JLA ni bilo, pa tudi dostop na celotno območje je bil zelo omejen, saj je celotno področje veljalo za zaprto in tudi vsi zaposleni v Zaščitni brigadi niso imeli dostopa povsod, kaj šele ostali kadri vključujoč stalno sestavo JLA. Tako smo z JLA sodelovali le na kakšnih vajah, kjer je bil odnos obojestransko zelo korekten in profesionalen.

Kdaj ste se prvič srečali s ukazom o razorožitvi?

Že januarja 1990 smo slutili, da se nekaj dogaja, ko smo s strani republiškega štaba TO prejeli ukaz o pregledu skladiščnih objektov enot. Ta ukaz je bil brez posebnih pomislekov izvršen in podatki so bili posredovani. Polovico orožja in streliva smo imeli v skladišču v Gotenici preostanek pa v Ljubljani in sicer na lokaciji današnje Vojašnice Franca Rozmana Staneta. Na podlagi pridobljenih podatkov so 15. maja 1990 izdali ukaz o hrambi vsega

orožja TO v skladiščih armade. Podpisnik ukaza je bil po navodilu generala Hočevarja general Ožbolt, ki je poklical zalednike TO s celotnega ozemlja Slovenije na Magistrat v Ljubljano in jim osebno vročili ukaz. Vsem so zabičali, da o ukazu ne govorijo in ga dosledno izvršujejo. Zaščitni brigadi je preko posrednega poznanstva uspelo (direktor podjetja Snežnik iz Kočevja, je bil prijatelj z generalom Ožboltom) prepričati vodstvo TO, da pusti orožje, ki ga imajo v lastnem skladišču na zaprtem območju. S to ukano je uspelo ohraniti polovico orožja, preostala polovica, ki je bila v vojašnici v Ljubljani, pa je odšla neznano kam. Vrniti smo morali osebno oborožitev predvsem pištole.

Kako in komu zaupati v akciji MSNZ ?

Naključje je hotelo, da je bil načelnik oddelka za ljudsko obrambo g. Krkovič, ki je videl kako nalagajo orožje. Odvažali so vse orožje, tudi tisto, ki je bilo last občine in ne TO. Tako se je Krkovič skupaj z Vinkom Beznikom (poveljnikom specialne enote policije) odločil poizvedeti za kaj gre in ugotovil, da je potekal proces razoroževanja po vsej Sloveniji. Zato je šel v Ljubljano do Janeza Janše (ki je bil 2 dni prej imenovan za sekretarja RSLO), s katerim se poprej nista osebno poznala in ga seznanil z situacijo. Janša ga je pooblastil naj organizira neko vojaško organizacijo, ki bi se bila zmožna upreti morebitnemu posredovanju JLA: Tako sta Krkovič in Beznik začela zbirati sodelavce. Kader sta izbirala glede na poznanstva in zaupanje, tako je Krkovič v projekt vključil Klisariča, Butaro in ostale, katere je dodobra poznal, oni pa so naprej sami izbirali svoje podrejene poveljnike občinskih štabov. Tako Krkovič, razen nekaj izjem, ni vedel kdo so načelniki na občinskem nivoju, načelniki pokrajinskih štabov pa so poznali le načelnike občinskih štabov znotraj svoje pokrajine. Razlog za tak način vodenja je predvsem v tem, da če bi koga od sodelujočih odkrili, le ta ne bi mogel izdati, ker ni imel podatkov, razen za svoje območje ali občino, odvisno od nivoja na katerem je deloval.

Vsi sodelujoči so se prav tako obvezali s svojim življenjem, da ne bodo izdali organizacije. Glede na način delovanja lahko celotno akcijo MSNZ primerjam z organizacijo TIGR.

Kakšno je vaše osebno mnenje o direktivi MSNZ?

Glede na razmere je bilo potrebno sestaviti in sprejeti določene dokumente in Krkovič je od Janše dobil nalogo, da izdelava oceno ogroženosti, stanje v enotah JLA in MSNZ ter ukrepe. Definirane so bile konkretne naloge v primeru posredovanja armade. Vsi dokumenti so bili zelo kvalitetno izdelani in veliko dokumentov iz tega časa (npr. blokada vojašnic) se je uporabilo v osamosvojitveni vojni, prav tako pa ti dokumenti prvič definirajo JLA kot možnega agresorja. Direktiva MSNZ je zame eden pomembnejših vojaških dokumentov slovenskega osamosvajanja.

Vaša vloga in naloga pri projektu MSNZ?

Najprej naj povem, da sva se s Krkovičem poznala še iz časov, ko je bil še aktiven v TO in sva bila sodelavca. Ko je bil imenovan za načelnika MSNZ je zbiral ljudi, ki jih je poznal in jim zaupal. Tako mi je zaupal predvsem logistični del pri podpori delovanja po celotni Sloveniji, malo sem pomagal tudi pri izdelavi dokumentov. Poleg tega sem bil odgovoren za organizacijo obrambe v Ribniškem štabu MSNZ, ker se občinskemu štabu TO Ribnica ni zaupalo. Tu pri izbiri kadra moram poudariti, da se je marsikomu zgodila krivica, ker mu nismo zaupali, pač je bila takrat podana takšna ocena. Ampak na koncu koncev, če potegnemo črto je bil celoten projekt uspešen, še več organizacija in skladišča nikoli niso bila odkrita, kar je najpomembnejše. Tudi sam sem imel takrat na svojem domu skrivališče oz. skladišče orožja (oborožitve za nekje 150 ljudi).

Vaše mnenje o sodelovanju s Milico?

Že od samega začetka je bila v celoten projekt vključena tudi Milica. Krkovič in Beznik sta bila zelo dobra prijatelja in sta se takoj, ko je začel potekati proces razoroževanja povezala. Celoten projekt je po takratni zakonodaji, od avgusta do oktobra tudi spadal pod MNZ, čeprav je celoten projekt še najbolj vodil Janša, zaradi formalnosti pa je ljudi imenoval Bavčar (ker je bil resorno odgovoren). Milica je bila organizirana po istem načinu kot vojaški del, na republiškem nivoju sta projekt vodila Beznik in Kolenc, na pokrajinskem pa praviloma poveljniki PEM. Osnovna naloga Milice je bila takrat oboroženo spremstvo pri transportu orožja, miličniki, ki so nas spremljali največkrat niti niso vedeli kaj se prevaža v kamionih, ampak so to izvajali po ukazu in v okviru svojih rednih nalog. V tem projektu je bilo sodelovanje s milico idealno, saj so vse naloge izvedli skrajno profesionalno.

Vaš pogled na prehod MSNZ v Slovensko TO?

28. septembra si je predsedstvo RS s ustavnimi spremembami zagotovilo, da sami imenujejo načelnika republiškega štaba TO, čeprav tega dejanja nista priznala ne Beograd in ne Zagreb. Na podlagi te določbe je republiška skupščina imenovala Ivana Slaparja za vršilca dolžnosti načelnika republiškega štaba TO. Tako je Krkovič 4. oktobra predal manevrsko strukturo pod okrilje TO in s tem tudi 22 000 pripadnikov, lahko bi imeli 50 000 pripadnikov, vendar je bilo razpoložljivo le toliko orožja. Tako je nastal zanimiv pojav, da smo imeli kar dva republiška štaba TO in sicer enega Hočevarjevega, drugega pa Slaparjevega. Vendar Hočevarjev štab dejansko ni imel ljudi, saj v primeru, da bi zahteval vpoklic ukaza ne bi izpolnili po navodilih Janše, ki je bil sekretar RSLO. Slapar je imel ljudi ne pa tudi prostore, saj so prostore republiškega štaba TO zasedli pripadniki vojaške policije vojašnice Šentvid. Tako so bili primorani ustanoviti vzporeden republiški štab na Zupančičevi v Ljubljani. Slapar je prav tako imenoval čisto novo vodstvo od katerih nihče ni bil aktiven v JLA, ampak so bili večinoma rezervni častniki.

Mnenje o moji hipotezi, da je MSNZ je odločilno pripomogla k osamosvojitvi Slovenije

Absolutno se strinjam, da je MSNZ zelo pomembna pri pripravi na slovensko osamosvojitvev. Od že omenjenih dokumentov, ki so bili izdelani septembra 1990 v praksi pa uporabljeni junija, julija 1991.

Se strinjate, da je MSNZ zameetek Slovenske vojske?

Vsak si te stvari razlaga po svoje, je pa dejstvo, da je z MSNZ Slovenija prvič dobila izključno slovensko vojaško silo, ki je bila podrejena edino le vodstvu Republike Slovenije. V primeru Maistra in med drugo svetovno vojno so bile te akcije vedno vodene še z neke druge strani (Zagreb, Beograd). In če izhajamo iz tega je MSNZ zagotovo zameetek Slovenske vojske. Je pa dejstvo da je bila večina kadrov MSNZ in TO izšolanih v JLA.

Razlogi za nastanek knjige o MSNZ?

Prvi razlog je bil, da sem iz časov MSNZ ohranil večino dokumentov, dočim so jih ostali po navodilih uničili. Drugi razlog je splet naključji ali pa tudi ne, da sem leta 2000 prišel na delovno mesto v vojaški muzej, kjer sem dobil nalogo pisati o letih 1990 in 1991. V okviru tega sem ugotovil, da projekt MSNZ podrobneje ni bil raziskan in ga ljudje ne poznajo. Čeprav je na to temo obstajal dokumentarni film iz leta 1992 (Operacija 2-1-13-62).

Marsikomu je to, da je bil celoten projekt postavljen na stranski tir tudi odgovarjalo, predvsem zato, ker sami niso bili vključeni v projekt. Ker sem sam imel dovolj gradiva, sem se odločil, da bi celoten projekt bolje predstavil javnosti. Dodatna spodbuda je bila tudi razstava, ki smo jo pripravili na omenjeno temo. Na otvoritev razstave je prišel tudi Franc Stanovnik (šef

kabineta ministra Erjavca) in me povprašal, zakaj ne bi sam napisal knjige na to temo. Odvrnil sem, da je problem v denarju. Zagotovil mi je, da denar ni problem, samo knjigo naj napišem, on pa bo poskrbel za ostalo. Cilj moje knjige je bil predvsem v dokumentiranju dogodkov, ne pa v dajanju vrednostnih ocen glede samega projekta, za dajanje le teh je potrebno, da preteče nekaj več časa. Glede same knjige lahko še rečem, da bi bila bistveno boljša, če bi nekateri moji prijatelji, ki so pisali članke o pokrajinskih dogajanjih resnično verjeli, da bo knjiga izšla in bi se bolj potrudili pri svojem delu. Velik uspeh je zame osebno, da sem zbral fotografije vseh organizatorjev projekta MSNZ (republiška, pokrajinska in občinska raven).

Odzivi na vašo knjigo?

Odzivi na knjigo so bil večinoma pozitivni, je pa bilo tudi nekaj manjših kritik. Kritike so se nanašale predvsem na sezname udeležencev in dobitnike priznanj. Vendar vse skupaj ni bila moja krivda, saj sem vse podatke povzemal po upravi, ki se ukvarja z priznanji pri ministrstvu. Sam sem vztrajal, da se vsem, ki so v projektu aktivno sodelovali knjiga podari.

Kakšen se vam zdi odnos do MSNZ v državi Sloveniji?

Kot sem že omenil marsikdo v projekt MSNZ ni bil vključen iz takšnih ali drugačnih razlogov. In še danes me kdo vpraša zakaj ga nismo vključili v projekt? Ampak to ljudem ne daje pravice, da projekt podcenjujejo in imajo do njega zanemarljiv odnos.

Dolga leta smo si prizadevali, da bi država dala priznanje vodilnim v projektu. Prizadevanja so bila poplačana leta 2000, ko je predsednik Kučan pripadnikom MSNZ podelil zlati častni znak svobode RS. Tako je država dala celotnemu projektu neko vrednost. Kasneje, leta 2005, je predsednik republike Drnovšek, podelil še srebrne častne znake RS pripadnikom MSNZ na pokrajinski ravni.

Ali se dovolj zavedamo pomembnosti MSNZ danes?

Cel projekt je premalo poznan, kot je premajhno zavedanje o pomembnosti celotnega procesa osamosvajanja in nastanka Slovenije. Zelo sem vesel, da so lansko leto, pod okriljem FDV, začeli s seminarji na temo MSNZ za učitelje zgodovine v osnovnih in srednjih šolah po vsej Sloveniji. V okviru tega je vojaški muzej ponudil, da bomo mi predstavljali celoten proces osamosvajanja v osnovnih šolah. Lahko bi rekel, da se stvari premikajo na bolje, česar se nadejam tudi v prihodnje, ne glede na trenutne finančne razmere.

V pogovoru z Albinom Mikuličem sem dobil še številne dodatne podatke iz prve roke, kateri morda v knjigi niso bili predstavljeni. Pokazalo se je, da je nadporočnik velik strokovnjak s tega področja in tudi aktivni udeleženec v celotnem projektu. Tako sem imel priložnost izvedeti stvari od nekoga, ki tako teoretično kot praktično pozna cel projekt. Zelo me veseli, da si je vzel skoraj štiri ure za razgovor o projektu in mi potrdil celotno predstavo, ki sem si jo ustvaril o projektu. Dokaz za to je v tem, da se skoraj do popolnosti strinja z obema hipotezama tega dela, torej da je MSNZ bistveno pripomogla pri osamosvojitvi Slovenije ter, da je ta organizacija zametek Slovenske vojske, ki je bila podrejena izključno slovenskemu vodstvu. Potrdilo se je tudi moje prepričanje, da moram za intervju pridobiti nekoga, ki je bil v samem vrhu te organizacije. Razlog za to je, da če bi intervjuval npr. nekoga, ki je deloval na pokrajinskem ali celo občinskem nivoju, ne bi dobil celovitega vpogleda v delovanje organizacije, ker le ti načelniki niso bili obveščeni o akcijah na ostalih področjih po Sloveniji.

5 ZAKLJUČEK

Prvič po stoletjih in številnih vojskah v katerih so sodelovali slovenski fantje (Avstro-Ogrska, Jugoslavija ...) je imela Slovenija z nastankom MSNZ prvo legitimno in samo slovensko oboroženo silo, ki je začela nastajati nekje v drugi polovici maja 1990 in se naglo razširila na celotno ozemlje RS. Odločnost s katero je nastal projekt MSNZ pa v celotni slovenski zgodovini ni nova. Naj zapisano potrdim vsaj z dvema dejanjema, ki so od slovenskega vodstva oziroma dela njega zahtevala prav tako odločne in tvegane akcije kot je bil obravnavani projekt. Prvo tako dejanje, ki je zahtevalo veliko mero poguma in odločnosti se je zgodilo v Mariboru 1. novembra 1918, ko je general Rudolf Maister pred vojašnico Melje razglasil, da ne priznava, da je Maribor z okolico del nemške Avstrije. Tako je general Maister rekel odločen ne Avstriji in samovoljno prevzel vrhovno oblast v mestu. Vendar so šokirani Avstrijci kljub temu od pro nemškega Narodnega sveta izsilili ustanovitev varnostne straže. Kljub vsem pritiskom general ni klonil ampak je še odločneje posredoval 9. novembra 1918 in razglasil mobilizacijo, tako je pridobil 4000 mož in pokazal, da misli resno s svojo namero o priključitvi pod Jugoslovansko oblast. Zahvaljujoč tej akciji je Slovenija ohranila po odločitvi Vrhovnega sveta iz februarja 1919 mejo na Štajerskem, ter dosegla priključitev Mežiške doline. Z vojaškim posegom maja 1919 je jugoslovanska vojska zasedla tudi ves južni del Koroške s Celovcem vred, toda vse to je bilo zaman saj so na pariški mirovni konferenci določili, da bo razmejitve na tem področju določil plebiscit (Prunk, 2002, str.93, 94). Rezultat tega plebiscita je znan večina se je zaradi različnih razlogov odločila kot se je odločila, in del Koroškega ozemlja je pripadel Avstriji. Nehote se mi poraja vprašanje kje bi bila meja, če nebi bilo generala Maistra in njegovih borcev za severno mejo. Drugi primer slovenske odločnosti se je pokazal med drugo svetovno vojno in odločen ne nemškemu in italijanskemu okupatorstvu Slovenije z Osvobodilno fronto (OF). OF je nastal 26.4.1941 v vili književnika Josipa Vidmarja v Rožni dolini. Sprejeli so cilje in program imenovan temeljne točke Osvobodilne fronte, glavna vodila tega programa so bile: neizprosni boj proti sovražniku, nepriznavanje razkosanja Jugoslavije, medsebojna lojalnost. Prizadevanja so že v nekaj mesecih obrodila sadove, naklonjenost in število pripadnikov se naglo povečevalo in zahvaljujoč ustanovitve OF je uspelo obraniti Slovenijo in Jugoslavijo.

Vzporednico med Maistrom, OF in MSNZ lahko potegnem tudi, če pogledamo kakšnemu nasprotniku so se zoperstavili. V vseh primerih in tudi v 10. dnevni vojni so se Slovenci zoperstavili bolj oboroženemu in opremljenemu sovražniku. Dejstvo je, da so bil vsa gibanja na začetku slabše oborožena in opremljena, vendar pa zato preudarno in dobro organizirana. V zelo kratkem času je bilo v vseh omenjenih projektih potrebno zavarovati slovenske interese ne glede v kateri formi Jugoslovanski federaciji (Maister, OF) ali slovenski državi (MSNZ in vojna za samostojno Slovenijo). V vseh primerih se je pojavil tudi del tistih, ki niso bili naklonjeni tem prizadevanjem tako v primeru Maistra nemško usmerjeni Narodni svet, pri OF krog politikov pod vodstvom bana Marka Natlačena, pri projektu MSNZ pa zvezne oblasti in posamezni kadri znotraj TO, ki so na vse načine želele preprečiti proces demokratizacije Slovenije (razoroževanje TO, grožnje in kasneje agresija). Vsa ta dejstva so kar klicala po organizaciji prve izključno Slovenske oborožene sile, zaradi morebitnega napada na Slovenijo in projekt MSNZ je bil ravno ta sila, čeprav je obstajala le kratek čas, ki je dala osnovo in številni ukrepi sprejeti v direktivi MSNZ so se kasneje uporabili v desetdnevni vojni za Slovenijo. V podkrepitev zgoraj napisanega naj dodam, da je po prevzemu TO v popolnoma slovenske roke prišlo z ukazom do neposredne podreditve MSNZ v TO. Na podlagi projekta MSNZ je torej zasnovana TO Slovenije (ta je sicer obstajala pod tem imenom že prej kot je predstavljeno v nalogi, vendar ne v takšni obliki in s takšnim namenom), ki je izborila samostojnost Slovenije. Na podlagi znanih dejstev, da je bila TO osnova za oblikovanje Slovenske vojske, lahko brez dvoma dodam, da je kot je zapisano v moji delovni hipotezi ravno projekt MSNZ zametek Slovenske vojske. Projekt MSNZ je bil, po mojem mnenju v senci TO, samemu projektu se ni dajalo tolikšnega pomena s strani države

ter medijev, kot bi si jo le ta zaslužil (v prvih letih je nastal le film o Manevrski strukturi imenovan Operacija 2-1-13-62, kasneje pa članki o MSNZ ki jih je napisal načelnik pokrajinskega štaba MSNZ Ljubljana-Mesto Miha Butara ter leta 2005 knjiga Albina Mikuliča Uporniki z razlogom). Če povzamem vsa ta dejanja iz zgodovine kažejo, da smo Slovenci enotni in prava nacija ko je to najbolj potrebno, vedno pa je potrebno karizmatično vodstvo, ki se je pripravljena boriti za obstoj slovenske besede tudi v prihodnosti in slovenski narod to vedno podpre in s tem kaže svojo veličino.

Kot dodatno potrditev razmišljanja o zapostavljenosti celotnega projekta naj dodam lastne izkušnje, ko sem komu razlagal o temi zaključne naloge, so vsi že slišali za projekt MSNZ vendar točno ni nihče vedel bistva projekta in, da je dejansko veliko oboroženih osamosvojitvenih akcij temeljijo ravno na usmeritvah iz dokumentov MSNZ. Ravno tu tiči eden izmed razlogov za odločitev za temo zaključne naloge, torej dati nekakšno veljavo in podrobno raziskati cel projekt.

Drugi razlog za izbiro teme je osebne narave, saj se spomnim, ko je prišlo do vojne za samostojno Slovenijo in je oče prostovoljno odšel v TO, ko sem kot 12 letni deček (takrat in kasneje) spraševal kako se jim je uspelo tako hitro organizirani in od kod oprema ter oborožitev.

Ravno ta naloga mi je dala globlji vpogled v manj znani začetni projekt, ki je služil kot osnova in priprava na oboroženi odpor proti agresiji JLA v Sloveniji.

V prvem delu zaključne naloge sem predstavil zgodovinsko ozadje, ki je pripeljalo do prvih korakov proti samostojnosti Slovenije in predstavil nastanek, razvoj TO, ki je bila takrat popolnoma v Jugoslovanskih rokah.

Drugi osrednji del naloge, pa obsega celoten projekt MSNZ od vzrokov nastanka, zakonske podlage, krovnih dokumentov, organiziranosti, delovanja in na koncu prenehanje oz. podreditve v Teritorialno obrambo.

V zadnjem delu sem pridobil še konkretne podatke v obliki intervjuja z Albinom Mikuličem.

Na podlagi mojega raziskovanja lahko potrdim obe delovni hipotezi, torej da je MSNZ odločilno prispevala k osamosvojitvi Sloveniji, predvsem kot legitimna in dobro organizirana organizacija, ki bi, če bi bilo potrebno do neke mere sama, z orožjem omogočala zavarovanje demokratičnih interesov v Sloveniji. Njen pomen je mogoče še večji v luči, da je uspela zdržati velik del orožja v slovenskih rokah in tako tlakovala temelje oboroženega spopada za suverenost junija 1991, kajti ravno to orožje so v rokah držali in uporabljali branitelji slovenske samostojnosti in neodvisnosti.

Potrdim lahko tudi drugo delovno hipotezo, da je MSNZ zametek Slovenske vojske, saj je prešla organiziranost narodne zaščite neposredno z ukazom v Teritorialno obrambo, torej vemo, da je bila TO osnova za nastanek Slovenske vojske. Iz vsega navedenega izhaja, da je MSNZ njen zametek.

Pri samem zbiranju gradiva sem bil večino omejen z viri, ker je nad projektom MSNZ še vedno tančica skrivnosti, saj celotno sliko o dogajanju pozna le peščica ljudi, ki je imela vpogled na celotno dogajanje. Večina sodelujočih je bila zaradi centralističnega vodenja (ta oblika je bila edina možna izbira za doseg cilja) in varovanja skrivnosti seznanjena le z podatki, s katerimi so morali biti seznanjeni za izvedbo točno določene naloge in nič več. V duhu ugotovljenega in proučenega obžalujem, da za intervju nisem uspel pridobiti takratnega načelnika MSNZ, Toneta Krkoviča zato sem se za podrobnejše informacije obrnil na Albina Mikuliča, sicer dobrega poznavalca in soudeleženca v projektu MSNZ ter nenazadnje tudi pisca knjige o Manevrski strukturi narodne zaščite, s katero sem si lahko največ pomagal pri

nastajanju tega dela. Zato se nadporočniku Mikuliču na tem mestu zahvaljujem za res izčrpen intervju, ki mi je postregel s številnimi podatki in dejstvi. Od ostalih avtorjev sem se še dodatno opiral na podatke Janeza Janše v njegovi knjigi Premiki, ter članke Mihata Butare ostalo gradivo pa na žalost samo bežno omenja projekt MSNZ in ga podrobneje ne predstavlja. Lahko pa rečem, da so podatki in navajanja vseh avtorjev v zelo veliki meri ujemajo mogoče edino datumi posameznih dogodkov odstopajo za kakšen dan. Ostalih kontradiktornosti nisem zaznal, kar je tudi logično saj je vsak deloval na svojem področju in z svojimi nalogami in ni vedel za natančno dogajanje po ostalih pokrajinskih štabih. Tudi samih podatkov glede dogajanja v občinskih štabih narodne zaščite nisem mogel primerjati saj so v Mikuličevi knjigi vsebovana pričevanja ravno načelnikov pokrajinskih štabov narodne zaščite, ki so edini imeli celotno sliko, zato je preverjanje pri drugih virih nemogoče ker le ti ne obstajajo. Potrditev na to sem dodatno pridobil tudi od Albina Milkuliča, ki je dejal, da je njegova knjiga zaenkrat edina, ki se podrobneje ukvarja z omenjeno temo. In tudi sam upa, da v prihodnosti izide še kakšna knjiga na to temo. V pripravi naj bi bila knjiga bivšega načelnika MSNZ Krkoviča ravno tako pa se z omenjeno temo ukvarja dr. Prebilič z Fakultete za družbene vede.

Pri prebiranju virov in pisanju same naloge me je najbolj navdušila odločnost in hitrost reakcije na nastale razmere. Nisem se mogel načuditi, da celoten projekt nikoli ni bil odkrit oziroma izdan, upoštevajoč predvsem hitrost po kateri so tako načelnik MSNZ, kot tudi načelniki pokrajin in na zadnji ravni načelniki občinskih štabov MSNZ morali izbirati svoje sodelavce. Mislim, da je to res nekaj enkratnega. Podobna enotnost se je ponovila že večkrat v zgodovini, npr. podpora Maistru in množičen odziv na njegov poziv o mobilizaciji, podpora OF, rezultat plebiscita in podpora prebivalstva v osamosvojitveni vojni.

LITERATURA:

GABRIČ, Aleš. GUŠTIN, Damijan. PREBILIČ, Vladimir. PRINČIČ Jože. TOPLAK, Cirila. VALIČ Andreja. Osamosvojitve Slovenije. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 2008.

JANŠA, Janez. Premiki. Mladinska knjiga, Ljubljana, 1992.

KLADNIK, Tomaž. Slovenska vojska v službi domovine 2 dopolnjena izdaja. Defensor, Ljubljana, 2007.

KRAJNC, Viktor. MARKOVIČ, Zvezdan. Priprave na vojno 1991, Generalštab Slovenske vojske, Ljubljana, 2001.

MIKULIČ, Albin. Uporniki z razlogom. Ministrstvo za obrambo RS, Ljubljana, 2005.

PEROVŠEK, Jurij. ŠATEJ Barbara. GRANDA Stane. GUŠTIN Damijan. TEROPŠIČ Tomaž. Slovenska osamosvojitve 1991: Pričevanja in analize: zbornik. Državni zbor Republike Slovenije, Ljubljana, 2002.

PRUNK, Janko. Kratka zgodovina Slovenije. Založba Grad, Ljubljana, 2002.

PRUNK, Janko. IVANIČ Martin. Osamosvojitve Slovenije, Založba Grad, Ljubljana, 1996.

REPE, Božo. Jutri je nov dan: Slovenci in razpad Jugoslavije. Modrijan, Ljubljana, 2002.

ŠVAJNCER, Janez J. Obranili domovino. Viharnik, Ljubljana, 1993.

ŠVAJNCER, Janez J. Teritorialna obramba. Viharnik, Ljubljana, 1992.

VIRI:

Butara, Miha. Uporniki z razlogom. Obramba. 2000, let. 2000, julij, str. 50- 54, Defensor, Ljubljana 2000

RTV Slovenija. Dokumentarni film Operacija 2-1-13-62. RTVSLO, Ljubljana, 1992.

MIKULIČ, Albin. Pot k osamosvojitvi Slovenije. Slovenska vojska, 2006, let. XIV/8, str. 10-12, MORS, Ljubljana, 2006

MIKULIČ, Albin. Vojna za Slovenijo publikacija ob 15. letnici osamosvojitve Slovenije, MORS, 2006

MMC RTV SLO/STA. 18 let Manevske strukture narodne zaščite. 16. maj 2008. Dostopno prek: <http://www.rtvlo.si/slovenija/18-let-manevske-strukture/87893>. (12 julij 2009)

MMC RTV SLO/STA. Dan, pomemben za samostojno Slovenijo. 17.maj 2009 Dostopno prek: <http://www.rtvlo.si/slovenija/dan-pomemben-za-samostojno-slovenijo/203064>. (12 julij 2009)

MMC RTV SLO/STA. Kočevje: Odkritje spominske plošče. 27. junij 2003. Dostopno prek:
<http://www.rtv slo.si/slovenija/kocevje-odkritje-spominske-plosce/6632> .
(12 julij 2009)

SEZNAM SLIK IN TABEL:

Slika 1: Pokrajinska organiziranost Teritorialne obrambe Republike Slovenije maja 1990, str.5

Slika 2: Hiša v kateri je bila sprejeta direktiva MSNZ, str.9

Slika 3: Seznam prenosa ukrepov pripravljenost in aktiviranje NZ v RS, str.13

Slika 4: Pokrajinska organiziranost Manevrske strukture narodne zaščite, str.14

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC:

FDV – Fakulteta za družbene vede
IS RS – Izvršni svet Republike Slovenije
JLA – Jugoslovanska ljudska armada
MNZ – Ministrstvo za notranje zadeve
MORiS – Specialna brigada Ministrstva za obrambo Republike Slovenije
MSNZ – Manevrska struktura narodne zaščite
MŠTO – Mestni štab Teritorialne obrambe
NZ RS – Narodna zaščita Republike Slovenije
OF- Osvobodila fronta
OS RS - Obrambne sile Republike Slovenije
OŠNZ – Občinski štab narodne zaščite
OŠMSNZ – Občinski štab Manevrske strukture narodne zaščite
OŠTO – Občinski štab Teritorialne obrambe
PEM – Posebna enota milice
PŠMSNZ – Pokrajinski štab Manevrske strukture narodne zaščite
PŠNZ – Pokrajinski štab narodne zaščite
PŠTO- Pokrajinski štab Teritorialne obrambe
RS – Republika Slovenija
RSLO – Republiški sekretariat za ljudsko obrambo
RŠTO – Republiški štab Teritorialne obrambe
RTV Slovenija – Radio televizija Slovenija
SEM – Specialna enota milice
SEP – Specialna enota policije
SFRJ – Socialistična federativna republika Jugoslavija
Svet SLO RS – Svet splošne ljudske obrambe Republike Slovenije
TIGR – domoljubna organizacija Trst, Istra, Gorica, Reka.
TO – Teritorialna obramba
UOLO – Upravni organ za ljudsko obrambo
ZDA – Združene države Amerike

PRILOGE:

Priloga 1: Ukaz za pregled skladiščnih objektov in skladiščnih sredstev zunaj kompleksa JLA, št.16/4-90.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO

St. SZ 16/4-~~80~~
Ljubljana, dne 24.01.1990.

Pregled skladiščnih
objektov in skladišč-
nih sredstev OVO zunaj
kompleksa JLA.-

Zaradi potrebnih podatkov za načrtovanje razvoja TO v naslednjem obdobju in izgradnje potrebnih objektov za skladiščenje sredstev OVO TO SR Slovenije, na podlagi Ukaza GS OS SFRJ, SZ 831-5 z dne 05.01.1990. in skladno s 35. točko Navodila za evidenco oborožitvenih sredstev in vojaške opreme v Teritorialni obrambi (UPRF-13) izdelajte:

Pregled skladiščnih objektov in vskladiščnih sredstev OVO, ki se nahajajo zunaj kompleksa JLA.

Zahtevani pregled izdelajte skladno s priloženimi obrazci, ki jih dostavljamo kot priloge števil. 1, 2 in 3, po naslednjem:

- 1.- Pregled po prilogi števil. 1 izdelajte za vsak skladiščni objekt, ki je v pristojnosti OŠTO, MŠTO, PŠTO ali 30.RSk in se ne nahaja znotraj zavarovanega vojaškega kompleksa JLA (vojašnice, skladišča, baze, obmejne stražnice), s točno navedbo lastništva objekta in količin po vrstah OVO, ki so v njem nahajajo ter pod točko 7 tudi način zavarovanja, a v točki 8 splošne pogoje skladiščenja (prostornost, vlažnost, pristop in drugo).

- 2.- Preglede po prilogah števil. 2 in 3 izdelajte na podlagi pregledov na prilogi števil. 1 za OŠTO, PŠTO, MŠTO, 30.RSK in za TO pokrajine v celoti.

Dejansko stanje orožja, streliva in MES, izkazanih v prilogah števil. 1 in 2, se mora ujemati z dejanskim stanjem in količinami v objektih.

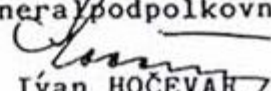
- 3.- Skladiščne objekte, v katerih so vskladiščena TMS za usposabljanje in urjenje, prikažite enako in v opombi napišite: sredstva za usposabljanje s skupno težo v kg (tonah).
- 4.- Potrebno število obrazcev števil. 1,2 in 3 razmnožite za izdelavo zahtevanih pregledov v OŠTO, MŠTO, PŠTO za dostavljanje v RŠTO in za redno ažuriranje po nastalih spremembah.

Zahtevani podatki imajo velik pomen za nadaljnji razvoj TO, zato ukazano nalogo izvršiti odgovorno in kvalitetno, zahtevane preglede pa dostavite v RŠTO SR Slovenije najkasneje do 20. februarja 1990.

Eventualna dodatna pojasnila za izdelavo zahtevanih pregledov zahtevajte od ppolkovnika Ivana Kapitlerja iz zalednega sektorja RŠTO.

PF/FN

K O M A N D A N T
TERITORIALNE OBRAMBE SR SLOVENIJE
generalpodpolkovnik

Ivan HOČEVAR

Priloga 2: Ukaz za hranjenje oborožitve in streliva TO št. SZ 625/1-90.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI ŠTAB
ZA TERITORIALNO OBRAMBO

Št. SZ 625/1-90

Ljubljana, dne 15. 05. 1990

SOCIALISTIČNA
POKRAJINSKA
SLOVENIJA
SZ 625/1-90
Dne 15. 05. 90

Hranjenje oborožitve
in streliva TO - ukaz

VSEM PŠTO, MŠTO LJUBLJANA
IN 30. RSKTO

Na podlagi Ukaza ZSLO GŠ OS strogo zaupno št. 19-1 od 14.05. 1990 in skladno z zastavljenimi nalogami, ki jih je zvezni sekretar za LO postavil na Vojnem svetu dne 27.04.1990 zaradi zanesljivega čuvanja oborožitve in streliva TO

U K A Z U J E M :

1. Predati na čuvanje orožje, strelivo in MES TO, ki je izven objektov JLA v objekte JLA. Pri realizaciji te naloge ugotoviti točno število, vrsto in količino orožja, streliva in MES, ki se morajo dati na čuvanje v objekte JLA in skladišča TO, ki so v objektih JLA. Pri pomanjkanju skladiščnega prostora v objektu JLA koristiti tudi druge prostore v kasarnah.
2. Izvzem orožja in streliva za usposabljanje se izvaja po navodilih in odobritvi 5. VO na zahtevo štaba (enote) TO preko RŠTO, ki mora biti najmanj 10 dni pred vajo.
3. Ta ukaz se nanaša tudi na strelivo 7,9 mm in 7,62 mm zagotovljeno za šole, ter oborožitev in strelivo enot za zveze DPS, ki je v naših skladiščih.
4. Celotne količine oborožitve, streliva in MES, ki se nahajajo na železnici, RTV, elektrogospodarstvu, letališčih, pošti in v drugih sistemih se povlečejo v skladišča TO oziroma JLA.

5. Orožje zaščitne brigade v Kočevski Reki bo posebej zastraženo s strani enot JLA na našo zahtevo.
6. Prevoz zagotovijo garnizije JLA skladno z načrtom predaje.
7. V primeru, da so štabi TO razdelili starešinam stalne sestave osebno ali strelno orožje ga je treba vrniti in vskladiščiti.
8. Pri izvajanju te naloge upoštevajte in se ravnajte po ukazanih ukrepih stopnje tajnosti glede na resnost naloge.
9. Orožje, strelivo in MES predajte do 19. 05. do 24.00 ure in o tem s telexom obvestite RŠTO.

RO/MP

 K O M A N D A N T
T E R I T O R I A L N E O B R A M B E
R E P U B L I K E S L O V E N I J E
generalpodpolkovnik
Ivan Kočevar
Ivan Kočevar

Priloga 3: Odločba o imenovanju načelnika narodne zaščite št. 0001-1-Z-2/13-90

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
61001 LJUBLJANA, KODRČEVA 2
Telefon (061) 325 361, poštni predal št. 640, 642

Številka: 0001-1-Z-2/13-90

Datum: 29/8-1990

Na podlagi 185. člena Zakona o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti (Uradni list SRS, št. 35/82) in na podlagi Pravilnika o organiziranju, aktiviranju in opravljanju nalog ter o oznakah in oborožitvi narodne zaščite (Uradni list SRS, št. 29/83) izdajam

O D L O Č B A
O IMENOVANJU NAČELNIKA NARODNE ZAŠČITE

Za načelnika narodne zaščite, ki bo pripravljala organizacijske pogoje za delovanje narodne zaščite v morebitnih izrednih razmerah imenujem

Toneta KRKOVIČA, roj. 18/5-1956, rezervni kapetan I. razreda, stanuje Kaptol 1, Kočevje.

Tone KRKOVIČ deluje na podlagi pooblastil, ki jih načelniku narodne zaščite daje Zakon o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti ter citirani pravilnik, in sicer na celotnem območju Republike Slovenije.

Za opravljanje svojih nalog lahko načelnik določi potrebno število svojih namestnikov in pomočnikov. Imenovanje namestnikov in pomočnikov potrjuje republiški sekretar za notranje zadeve.

Igor Bavčar
REPUBLIŠKI SEKRETAR
ZA NOTRANJE ZADEVE

Priloga 4: Direktiva načelnika narodne zaščite Republike Slovenije za demonstracijsko, delno ali popolno uporabo Maneverske strukture narodne zaščite.

REPUBLIŠKI ŠTAB ZA NARODNO ZŠČITO
REPUBLIKE SLOVENIJE

LJUDSKA OBRAMBA
DRŽAVNA TAJNOST

D I R E K T I V A

**NAČELNIKA NARODNE ZAŠČITE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
DEMONSTRACIJSKO, DELNO ALI POPOLNO UPORABO MANEVERSKE
STRUKTURE NARODNE ZAŠČITE**

Topografska karta: 1:200000 Celovec, Gradec, Maribor, Trst,
Ljubljana, Zagreb, Rijeka, Gospič, Bihač

Direktiva je izdelana na podlagi celovite ocene možnih posledic sprejtnja ustavnega zakona, na podlagi katerega bi RS sama urejala del vojaške obveznosti in ocene možnih situacij v katerih bi prišla v poštev delna ali popolna uporaba maneverskih enot NZ v Republiki Sloveniji.

I.

**VZROKI IN MOŽNOSTI DELOVANJA SIL ZA POSREDOVANJE NA PODROČJU
REPUBLIKE SLOVENIJE**

1. Zaradi zapletenih notranje-političnih razmer v SFRJ in naraščajočih konfliktov tako med republikami kot med zveznimi organi in posameznimi republikami se kot edina "zdrava" sila in kohezivna moč pojavlja JLA z vse večjimi kompetencami in tudi "razsodniškimi" oziroma ultimativnimi zahtevami. Predvidene spremembe dopolnil k ustavi RS ter predvsem zakona o SLO in DS, kot tudi drugih zakonov, ki utrjujejo subverzivnost RS so povod za skrajno zaostreno situacijo v Sloveniji. Posamezni najodgovornejši predstavniki JLA in zveznih organov dajejo izjave o nelegitimnosti volitev in delovanje skupščine in teles RS ter grozijo z uvedbo izrednega stanja.

- a) Vzroki za posredovanje na področju RS bi bili lahko naslednji:
- Izredno stanje na celotnem ozemlju SFRJ
 - Izredno stanje na Kosovu zaradi nacionalnega upora Albancev
 - Izredno stanje na Hrvatskem zaradi posega ONZ R Hrvatske v kninski krajini
 - Izredno stanje na Hrvatskem zaradi mednacionalnih spopadov širokih razsežnosti zaradi "vsesrbskega zbora v Jasenovcu"
 - Izredno stanje v BiH zaradi vsiljenih mednacionalnih spopadov
 - Evakuacija vojaške tehnike in teške oborožitve z ozemlja RS
 - Poskusi neposrednega izvajanja zveznih zakonov in predpisov.

b) Možnosti delovanja sil za posredovanje na področju RS v vsaki od naštetih možnih variant bi zvezni organi z uvedbo izrednega stanja v RS uporabili predvsem enote JLA.

2. JLA je sestavljena iz mirnodobne in vojne sestave. Vojne enote JLA so pretežno nacionalno homogene, mirnodobne pa zaradi eksteritorialnega načina popolnjevanja z naborniki nacionalno

heterogene.

Na ozemlju Slovenije se pormanentno nahaja nekaj nad 20000 pripadnikov JLA, organiziranih v dva korpusa. Enote so razmeščene po večjih krajih: Ljubljana 2600, Vrhnika 1000, Postojna 1200, Ajdovščina 800, Pivka 700, Vipava 1200, Ilirska bistrica 1200, Tolmin 500, Bovec 500, Nova Gorica 800, Črnomelj 600, Ribnica 700, Maribor 3000, Slovenska Bistrica 600, Celje 400, Ptuj 800, Kranj 1000, Bohinjska bela in Pokljuka 800, škofja loka 600, letališče Cerklje 1000, letališče Brnik 100 ter v obmejnem pasu (skupaj okoli 800 pripadnikov JLA- graničarjev).

3. V RS deluje približno 150 pripadnikov vojaške varnostne službe, ki pa so v pretežni meri --preko 90% Srbi. *Obstaja velika možnost reaktiviranja upokojenih starešin na območju RS*

Po načrtih za PSD je za uporabo proti notranjemu sovražniku predvidenih več enot, ki skupaj štejejo 2000 do 2600 ljudi. Ker pa te niso posebej sestavljene in izurjene enote, je njihova uporaba vprašljiva. Deloma se lahko v ta namen uporabi tudi oklepna brigada na Vrhniki. Možen je transport enot za posredovanje iz drugih delov Jugoslavije. V poštev pride padalska brigada (Niš) in posebna enota za notranje intervencije, ki je sestavljena iz aktivnih oficirjev in podoficirjev (Pančevo).

4. V Zagrebu je v fazi formiranje korpusa za intervencije, katerega velikost ni znana, vendar najbrž ne presega moč brigade.

Po zadnjem dvigu osebnih dohodkov (130%) aktivnim vojaškim osebam se je moralno stanje med njimi popravilo. Večina aktivnih vojaških oseb v Sloveniji bo izpolnila morebitni ukaz za intervencijo, vendar izražajo pomisleke zaradi večnacionalne sestave svojih enot, ki so za take namene omejeno uporabne.

JLA bi lahko za morebitno intervencijo v Sloveniji angažirala neposredno 8-10 tisoč vojakov, posredno pa največ 12-15 tisoč, saj mora vedno računati na možnost zaostritve na Kosovu, na Hrvaškem in v Bosni.

Ob relativno slabem odporu te sile ne bi bile zadostne, saj bi za obvladovanje prostora RS potrebovali najmanj 35-50 tisoč vojakov elitnih enot.

Uporaba letalstva, raketnih enot in artilerije v takih primerih, razen za zastraševanje ne pride v poštev. Tudi oklepne enote so le deloma uporabne, največjo nevarnost predstavljajo helikopterji, ki pa jih JLA nima v zadostnih količinah za trajnejše pokrivanje ozemlja. (40 transportnih in 40 bojnih helikopterjev, če bi vse sile angažirali v Sloveniji).

NAJVERJETNEJE ANGAŽIRANJE SIL

V primeru uvedbe izrednih ukrepov na področju RS bi JLA težila prvenstveno k zasedbi vitalnih objektov za delovanje družbenopolitičnega in gospodarskega sistema in sicer:
-Zasedba zgradb državnih organov (predsedstvo, skupščina, izvršni svet, sekretariati itd.), objekti TV in radia Slovenije ter lokalnih TV in radio postaj vključno s pretvorniki in ostalimi napravami za funkcioniranje sistema, časopisno-grafična podjetja,

letališča (mednarodna in ostala), centre PTT, določene železniške objekte in objekte na cestah. Možna je tudi blokada dobaviteljev goriva, prehrambenih artiklov ipd.)

Možna je zasedba občinskih središč, kot osnove za obvladovanje eventuelnih žarišč odpora.

Možna je aretacija vodilnih državnih in političnih osebnosti ter nasilno zatiranje demonstracij in drugih množičnih protestov.

Ocenjujemo, da ima JLA v tem trenutku na področju RS na razpologa le približno polovico potrebnih kvalitetnih sil za posredovanje in sicer:

a) Za zasedbo Ljubljane bi verjetno uporabila sile oklepne brigade iz Vrhnike, bataljona VP šentvid 14. motorizirane brigade iz Ljubljane, kot pomožne sile pa PA polk iz vojašnice Polje, bataljona za zveze iz Ljubo šerčer in ostale enote.

b) Za zasedbo Kranja in gorenjske pokrajine bi uporabil enote planinske brigade iz Kranja, škofje loke in Bohinjske bele.

c) Motorizirano brigado iz Vipave in Ajdovščine bi uporabil za zasedbo vitalnih objektov na področju Severnoprimske.

d) Motorizirano brigado iz Ilirske Bistrice bo verjetno uporabila na smeri proti koperskem zalivu in Krasu.

e) Motorizirano brigado iz Postojne bo verjetno uporabljal za zasedbo vitalnih objektov v notranjski pokrajini, Ribnici in kočevskem območju.

f) Za zasedbo letališča Brnik bi verjetno uporabila del padalske brigade iz Niša v sodelovanju s planinsko brigado iz Kranja in tima specialistov za upravljanje z letališkimi objekti.

g) Enote iz Novega mesta in ornoplja bi verjetno okrepila z eno motorizirano brigado iz globine z nalogo pokrivanja vitalnih objektov v dolenski pokrajini in Posavja južno od reke Save.

h) z enoto motorizirane brigade iz globine bi pokrivala glavno smer Zagreb-Celje-Dravograd z nalogo zasedbe vitalnih objektov na tej smeri.

i) Enote motorizirane brigade iz Maribora in del prištabnih enot drugega korpusa in enot iz Slovenske Bistrice in Ptuja bi lahko angažirala za zasedbo Maribora z okolico ter važnejših objektov v Vzhodnoštajerski in Pomurju.

j) Za neposredno in globinsko zavarovanje meje bi uporabila enote mejnih odsekov in del enot motorizirane brigade iz Vipave, planinskega bataljona iz Tolmina in Bohinjske bele, motorizirane brigade angažirane na Koroškem in motorizirane brigade iz Maribora.

Možnosti uporabe avijacije so do začetka oboroženega odpora minimalne in namenjene predvsem psihološkemu delovanju.

Možna je uporaba taktičnih HD do moči čete na najvitalnejših komunikacijskih objektih.

Uporaba bojnih strupov je omejena predvsem na strupe s kratkotrajnim delovanjem.

II.

OCENA MOŽNEGA DELOVANJA SIL NZ RS

Enote NZ štejejo cca 21000 mož oboroženih v glavnem z lahkim polavtomatskim in avtomatskim orožjem ter z lahкими PO sredstvi.

V celotni oboroženi sestavi RS štejemo tudi enote RSNZ (PEM- VEM- SEM), ki štejejo približno 10000 dobro usposobljenih in oboroženih mož.

Opremljenost za PA delovanje je zanemarljiva.

Večina enot ima kompletna osebna zaščitna sredstva.

Enote NZ so v povprečju dobro usposobljene za partizanski in kombinirani način bojnega delovanja.

Poveljstva in enote so formirane po teritorialnem principu in kot taki zelo dobro poznajo teren na katerem delujejo.

Prebivalstvo RS je predvsem slovenske narodnosti in bi kot tako nudilo ~~močno moralno in materialno podporo.~~

Ocenjujemo, da so enote NZ sposobne resno ovirati delovanje zasedbenih sil, vendar ne morejo prevzeti iniciative ali preprečiti energičnih akcij večjih enot.

III.

ODLOČITEV

Odločil sem, da v sodelovanju z enotami ONZ z uporabo vseh razpoložljivih sil preprečimo nemoteno zasedbo RS in sicer tako, da z delom sil zavarujemo republiške organe in ostala vodstva DPS, vitalne objekte DP in DG sistema, z glavnino pa oviramo nemoteno uporabo komunikacij, zavzemanje občinskih središč in napadamo manjše enote s ciljem, da se zasedbene sile v nadaljevanju prisili k umiku v večjasredišča, s tem pa se ustvari osvobojene dele RS. V kasnejši fazi postopoma večeti moč naših sil in preiti v ofenzivo s ciljem, da se zasedbene sile preženejo iz RS. Glavne sile koncentrirati v območju Ljubljana-Kranj in letališča Brnik, Maribora z letališčem Postojna, Gorica, Celja, Kopra in Novega mesta.

IV.

NALOGE NZ REPUBLIKE SLOVENIJE

1. SPLOŠNE

a) V sodelovanju z enotami policije zavarovati vitalne objekte za funkcioniranje DP in gospodarskega sistema.

b) ovirati oziroma preprečiti nemoten razvoj in delovanje zasedbenih sil na celotnem območju RS

Ovirajte oziroma
c) Onemogočite ~~oziroma~~ prodor interventnih zasedbenih sil iz globine teritorija (po zemlji in vertikalni manever)

d) Preprečitev vzpostavitve in delovanja zasedbene oblasti.

e) Formiranje novih enot in jačanje moči obrobni komponent OS RS

f) ~~Vodenje oboroženega boja kot skrajnega načina za izgon zasedbenih sil~~

g) Izvajanje diverzantskih akcij *izvajajte v predhodnem soglasju z R:*
h) *Zagotovite bojni prostor za nemoteno izvajanje oboroženega boja.*
2. POSEBNE

a) VZHODNOŠTAJERSKA

-odpreti mejni prehod šentilj
-onemogočiti nemoteno uporabo letališča
-nenehno izvajanje diverzantskih aksij v mestu Maribor

b) ZAHODNOŠTAJERSKA

-preprečiti uporabo komunikacij Zidani most-Celje

c) ZASAVJE

-preprečiti uporabo komunikacij ob reki Savi

d) POSAVJE

-preprečiti nemoteno uporabo letališča Cerklje in železniške postaje Dobova

e) LJUBLJANA OKOLICA

-v sodelovanju z MŠ NZ Ljubljana preprečevati aktivnosti OKL brigade iz Vrhnike v smeri mesta Ljubljane
-ovirati napredovanje sil desanta na Brniku v smeri Domžalsko-kamniškega polja oziroma protidesantni boj v tem območju
-kontrola oziroma oviranje prehoda reke Kolpe na smeri Delnice-Kočevje
-PDB na Višnjegorskem klancu

f) LJUBLJANA MESTO

-vezava čim večjega števila zasedbenih sil z nenehnimi bojnimi akcijami v mestu Ljubljana
-preprečiti popolno blokado mesta
-protidesantni boj v območju Domžalskega polja

g) GORENJSKA

-preprečiti nemoteno uporabo letališča Brnik
-PD boj na območju Brnika
-zagotovitev komunikacijske povezave z Avstrijo

h) JUŽNA PRIMORSKA

- oviranje delovanja zasedbenih sil na morju
- preprečiti popolno kontrolo obale

v.

ZAGOTOVITEV BOJNEGA DELOVANJA

1. PDB

Z razporedom enot, kakor tudi z PD oviranjem (priročna sredstva) zagotoviti uspešno PD obrambo na vsem področju RS.

2. PLO

PLO enote uporabiti za obrambo FM

3. INŽINERIJA

Težišče inženirijske zagotovitve imeti na ukrepih oviranja glavnih komunikacijskih smeri. Inženirijsko-diverzantske enote (vštevši podobne diverzantske skupine in posameznike) uporabiti za nenehna diverzantska dejstva na objektih, ki so v uporabi zasedbenih sil.

Podvzeti vse ukrepe, da se MES, ki se nahajajo v skladiščih, pravočasno disperzirajov načrtovane rejone uporabe.

4. ABKO

OŠ NZ v sodelovanju z OCO so dolžni organizirati nenehno opazovanje ABKO situacije v območju svoje pristojnosti.

5. VARNOSTNI UKREPI

V sodelovanju z ONZ organizirati učinkovit varnostni sistem s ciljem čim hitrejšega odkrivanja in preprečevanja dejavnosti KOS zasedbenih sil.

Za notranjo varnost enot, preprečevanje širjenja ^{glasovnih} demantičnih vesti ter drugih oblik sovražnega delovanja so odgovorne vse starešine štabov in enot.

6. ZALEDJE

Za zaledno oskrbo koristiti objekte in sredstva TO.

Z objavo izrednega stanja začne funkcionirati sistem oskrbe v KS in občinah po posebnem načrtu.

V primeru eksteritorialne uporabe maneverskih sil NZ uskladiti sistem zaledne zagotovitve v ONZ (PEM) in odredom za preskrbo RSNZ.

POVELJEVANJE

PM RŠNZ _____ v času od M+ _____ dalje
N PM RŠNZ _____

Poročila pošiljati:

- redno vsak dan do 23.00 s stanjem ob 20.00 uri
- izredno po potrebi

~~REPUBLIŠKI ŠTAB ZA NZ~~
~~Načelnik~~
~~Anton Krkovič~~

IZJAVA O AVTORSTVU:

Spodaj podpisani naddesetnik Mitja Mežner izjavljam, da je zaključna naloga 20. generacije Šole za častnike z naslovom Manevrska struktura narodne zaščite moje avtorsko delo.

naddesetnik Mitja Mežner
